

Stenogramm

XIV Riigikogu, I Istungjärk, infotund

Kolmapäev, 15.05.2019, 12:00

Toimetatud

12:00 Infotund

1. 12:02 Valitsuse plaanid

2. 12:10 Uus siseminister

3. 12:19 Vabadused

4. 12:30 Õigusriigi toimimine

5. 12:38 Omastehooldajate olukord

6. 12:44 Euroopa Liit

7. 12:56 Riigi eelarvestrateegia aastateks 2020–2023

8. 13:03 Eesti Rahvusringhäälingu ajakirjanike surveamine

9. 13:11 Demokraatia aluspõhimõtted

10. 13:19 Siseministri haldusalas toimuv

11. 13:26 Valitsuse ühtne poliitiline liin

12. 13:36 Süvariik

13. 13:42 Aktsiisipoliitika

14. 13:50 Eesti Vabariigi territooriumi praegu okupeeritud osas sündinud isikute passides märgitud sünnikoht

12:00 Infotund

12:00 Esimees Henn Põlluaas

Tere hommikust, austatud Riigikogu liikmed! Alustame tänast infotundi.

Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohaloleku kontroll

Aitäh! Kohal on 45 Riigikogu liiget ja puudub 56.

Tänases infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: siseminister Mart Helme peaministri ülesannetes, kultuuriminister Tõnis Lukas ja riigihalduse minister Jaak Aab. Küsimuse esitajad saavad sõna vastavalt järjekorrale. Riigikogu liikmed on registreerunud ühe küsimuse esitamiseks, milleks on aega kaks minutit. Küsimuse registreerija saab ka võimaluse esitada täpsustav küsimus. Vastamiseks on aega kolm minutit. Kuna meil on täna väga palju registreeritud küsimusi, siis saab saalist esitada ühe lisaküsimuse. Seda saab teha see, kes on kõige nobedamate näppudega.

1. 12:02 Valitsuse plaanid

12:02 Esimees Henn Põlluaas

Aga alustame. Esimene küsimus on Jevgeni Ossinovskil siseminister Mart Helmele peaministri ülesannetes. Palun!

12:02 Jevgeni Ossinovski

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Esimene küsimus puudutab välispoliitilisi plaane ja tõukub teie sõnavõtust eelmise nädala valitsuse pressikonverentsil, kus te samuti, nagu te tänagi olete, olite valitsusjuhi ülesannetes. Nimelt kõnelesite te seal Eesti-Vene piirilepingust, mille viimane,

praegu kehtiv variant sai allkirjad 2014. aastal, üleüle-eelmise valitsuse ajal. Järgmised valitsused on pidanud seda sõlmitud piirilepingut õigeks ja heaks asjaks ning otsinud ka poliitilist võimalust see ratifitseerida, mis eri põhjustel siiani veel õnnestunud ei ole, aga siiski on seda lepingut kehtivana aktsepteeritud. Teie ütlesite, et sõlmitud piirileping teie hinnangul "ei ole juriidiliselt korrektne ja rahvusvahelise õiguse kohane lahendus". Minu küsimus on lihtne: kas tegemist on uue valitsuse suurema välispoliitilise suunamuutusega, mida toetavad ka peaminister ja välisminister, et Eesti Vabariigi nimel Eesti Vabariigi seaduste alusel sõlmitud piirileping on juriidiliselt ebakorrekne ja vastuolus rahvusvahelise õigusega? Kas sellest võib välja lugeda, et uus valitsus on otsustanud toetada teie pikemaajalist ettepanekut võtta Eesti allkiri sellelt lepingult tagasi?

12:03 Siseminister Mart Helme

Lugupeetud Riigikogu! Selles valitsuses 2005. aastal sõlmitud piirilepingu asjus konsensus puudub. Kaks valitsuse osapoolt, Isamaa ja Eesti Konservatiivne Rahvaerakond, on seisukohal, et see piirileping ei ole kooskõlas Eesti Vabariigi sünnitunnistuse ehk 1920. aasta Tartu rahulepinguga. Sellest tulenevalt ei ole ka konsensust selle 2005. aastal allkirjastatud – ma isegi ei ütleks, et sõlmitud, vaid allkirjastatud – lepingu ratifitseerimisega edasimineku asjus.

12:04 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Jevgeni Ossinovski, täpsustav küsimus.

12:04 Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Teine küsimus valitsuse plaanide kohta puudutab kodakondsuspoliitikat. Koalitsioonileping lubab anda Venemaa, Ukraina ja teiste riikide kodanike siin sündinud lastele ja lastelastele kodakondsuse, kui nende vanemad on alates taasiseseisvumisest Eestis elanud. Minu hinnangul on see väga mõistlik punkt, mis mõningate modifikatsioonidega oli kirjas ka eelmises koalitsioonileppes. Tollal see ettepanek seaduseks ei saanud, kuna IRL muutis selles asjas meelt ja ütles ühel hetkel, et ei toeta seda. Seeder ütles, et kodakondsuse seadust ei muudeta nii kaua, kuni Isamaa ja Res Publica Liit on valitsuskoalitsioonis. Isamaa ja Res Publica Liitu valitsuses enam ei ole ja Isamaa on kodakondsusküsimuses nähtavasti paindlikum, aga teie erakond on samuti selle ettepaneku suhtes siiani kriitiline olnud. Näiteks ütles teie poeg Martin Helme selle aasta jaanuaris, et selline ettepanek lõhestab ühiskonda ja tema meelest ei tohiks meie siin sündinud inimestele kodakondsust ilma eksamiteta anda. Ta ütles kuldsed sõnad: "Ega lammas muutu hobuseks selle pärast, et ta sündis tallis." Kodakondsuse seadus on valitsuses teie vastutusvaldkonnas. Siit tuleneb minu küsimus. Kas te toetate koalitsioonilepingus sätestatud kodakondsuspoliitika muutmist ning esitate peagi sellel teemal eelnõu ka Riigikogule või on tegemist selle punktiga, mille kohta te hiljuti ise ütlesite, et koalitsioonileppes võib see olla, aga põhimõtteliselt on koalitsioonis ka kokkulepe, et kui mingis küsimuses konsensust ei saavutata, siis neid samme ei astuta, ja "kui meie konsensust ei anna, siis neid samme ei astuta". Kumb see siin nüüd on? Kas tegemist on punktiga, mille elluviimist te ministrina peagi initsieerite, ja Riigikogu saab seda küsimust otsustada, või on tegemist selle punktiga, mida te tegelikult ei toeta, ja me selle kohta seaduseelnõu ei näe?

12:06 Siseminister Mart Helme

Lugupeetud küsija! Te jätsite tähelepanuta mõne väikese detaili. Üks detail on see, et väga täpselt on sätestatud inimeste ring, kelle kohta see kehtib. Teiseks jätsite tähelepanuta, et me sisuliselt laiendame eksami tegemise võimalust. Kui põhikoolilõpetajad teevad ära nõuetele vastava keeleeksami ja kui nad meie sisseviidava ühiskonnaõpetuse eksami – või mis iganes nime see hakkab kandma – teevad ära kodakondsust võimaldaval tasemel, sellisel juhul on neil võimalik taotleda kodakondsust, seda tingimusel, et neil ei ole topeltkodakondsust. Nii et siin ei ole mitte mingeid põhimõttelisi kodakondsuse andmist muutvaid seisukohti, vaid – võib-olla võime öelda nii – kodakondsuse saamist täpsustavad seisukohad. Me võtsime välja ka nende inimeste arvud, keda see puudutab. Need arvud lähevad langevas joones ja see ei puuduta mitte rohkem kui paari tuhandet inimest.

12:07 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Järgmine küsimus, Keit Pentus-Rosimannus.

12:08 Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh, hea eesistuja! Härra Helme! Vaatasin teie ülesastumist eile ETV saates "Esimene stuudio". Te esinesite seal nagu emotsionaalselt ülesköetud tavakodanikust, ma ei tea, mees, noormees. (Hääl saalist: "Vanamees.") Kõle kergesti lähete närvi, kõle kergesti kaotate närvi. Selline soe soovitus: arvestades seda, et te olete siseminister, te olete Jüri Ratase valitsuse asepeaminister, katsuge ennast ikkagi kuidagi paremini valitseda. Minu küsimus tuleb selle kohta – ja ma veel kord rõhutan: te olete siseminister –, et te väitsite värskelt sellisel kujul, nii et see väide jõudis ka rahvusvahelisse meediasse, nagu oleksid kõik Eesti erakonnad peale EKRE olnud Eestis seotud rahapesuga. Te olete siseminister. Kes tegi teile eile hommikul sellise briifingu, kus selliseid väiteid esitati?

12:09 Siseminister Mart Helme

Nüüd te ajasite mitmeid asju segamini. Esiteks ei rääkinud ma sellest televisioonis. Teiseks, televisioonis ei olnud ma sugugi mitte närviline, vaid võib-olla jõuliselt emotsionaalne, kui te nii soovite. (Elevus saalis.) Mul ei olnud erinevalt teie erakonnakaaslasest ka kahte külmkappi, mille vahel ennast jahutada. (Hääled saalis.) Nii et jah, sellised väiksed probleemid meil televisioonis olid. Aga te küsisite, mida ma väitsin rahapesu kohta. Ma ei ole osutanud ühelegi erakonnale, ma ütlesin, et rahapesu toimus kolme pikalt võimul olnud erakonna valitsemise ajal, ja osutasin sellele, et rahamass, mis Eestist läbi liikus, oli nii kohutavalt suur, et sellest oleks korruptiivseteks tehinguteks jätkunud igale poole ja kõigile. Ma ei osutanud ei teie, ei Jürgen Ligi, ei kellegi kolmanda, neljanda ega viienda peale. Ma osutasin potentsiaalsele võimalusele, mille peale on deduktiivset meetodit kasutades lihtne tulla ükskõik missugusel mõtleval inimesel.

12:10 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. 12:10 Uus siseminister

12:10 Esimees Henn Põlluaas

Järgmisena on võimalus esitada siseminister Mart Helmele küsimus Jürgen Ligil.

12:10 Jürgen Ligi

Aitäh! Härra peaministri kohusetäitja Helme! Teie valitsuse siseminister on iga päev pääsenud eetrisse mingite ähvarduste, mingite süüdistustega ühiskonna eri gruppide vastu. Ka äsja kuulsime puldist ähvardusi ja süüdistusi, oponentide seostamist rahapesu ja korruptsiooniga. Rahapesu on muide kuritegu ja siseminister ei saa selliseid sõnu suvaliselt loopida. Omadele on tema poolt osaks saanud pidevad õigustused. Ühiskond on jagatud omadeks ja reeturiteks, mõned on tema jutu järgi infiltrerunud reeturid. Isegi ametivande andis ta pigem tsunfstile kui Eesti Vabariigile. Mul on selle kohta küsimus. Milline on teie valitsuse poliitika tõe, õiguse ja turvatunde tekitamisel ühiskonnas? Mismoodi te olete kokku leppinud? Kas kõik teie ministrid jagavad ühiskonna edaspidi omadeks ja vaenlasteks? Kas see on algus, mille teie valitsuse siseminister tegi 2. mail valitsuse pressikonverentsil? Siseminister ähvardas konkreetse kriminaalasja, ma kordan, tunnistajaid, nimetas neid anonüümseks, mida nad ei olnud, ütles, et nad on kindlaks tehtud. Ühte neist on ajakirjanduse andmetel linnas juba ka jälitatud. Ma kordan: te olete siseminister ning te olete ka peaministri kohusetäitja ja me räägime teie siseministrist. Teie siseminister ähvardab kriminaalasja kontekstis tunnistajaid, annab mõista, et süüdi on potentsiaalne ohver, mitte potentsiaalne kurjategija.

12:12 Esimees Henn Põlluaas

Aeg!

12:12 Siseminister Mart Helme

Aitäh, härra küsija! Te ajate siin midagi täiesti täisnurkse kolmnurgaga segamini. Nimelt ei ole ma kedagi ähvardanud, ma ei ole kedagi mingi kriminaalasjaga ähvardanud. Küll ütlesin ma seda, et anonüümsete allikate alusel inimeste risti löömine tähendab süütuse presumptsiooni rikkumist ja sellega ei saa ma

nõus olla. Ma ütlesin selge sõnaga, et Rakvere on väike linn ja seal teavad inimesed väga hästi, kes on kelle peale koputanud. See on minu sõnavõtu lühike kokkuvõte või kui soovite, siis ka tõlge teile, kui te ei saanud originaaltekstist päris täpselt aru. Nii et kedagi ei ole ähvardatud, keegi ei ole võimu kuritarvitanud, keegi ei ole juurdlustesse sekkunud. Ma ei saanud päris täpselt aru, mida te küsisite. Mis puutub minu koalitsioonikaaslastesse, siis koalitsioonikaaslased ei pea minu sõnade eest vastutama, koalitsioonikaaslased ei pea minu sõnade eest vabandust paluma. Oma sõnade eest vastutan ma ise ja kui vaja, siis palun ise ka vabandust. Kui vaja – aga ma ei näe praegu selleks vajadust.

12:13 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Täpsustav küsimus, Jürgen Ligi, palun!

12:13 Jürgen Ligi

Aitäh! Ühiskond tajus seda kahtlemata ähvardusena ja seda ähvardust hakati Rakveres ka ellu viima. Üks inimene, keda süüdistati tunnistuse andmises – teie erakonnakaaslased on seda teinud –, sai pildistamise osaliseks. Ta läks selle peale politseisse. Ma loen ette, mida te siin rääkisite kui siseminister: "Ma ei saa kuidagi heaks kiita seda, et juba lähedaste selle perekonna ukse taha mingisugused lastekaitsjad ja mingisugused naisteorganisatsioonide esindajad, kes sekkuvad selle perekonna siseasjadesse. Mille alusel?" Te mainisite anonüümseid tunnistajaid jne. Kõigepealt, siseminister peaks teadma, et ühtegi anonüümset tunnistajat ju arvesse ei võetagi, võetakse arvesse inimesi nende näo ja nimega. Aga teie siseministrina ei saa nõuda kelleltki enda avalikku eksponeerimist. Seal on tegemist lähedaste inimestega, kes on informatsiooni jaganud. Igal juhul ei saa teie sellisel moel poolt valida. Nüüd küsin ma teilt kui peaministri kohusetäitjalt: kas hakkabki niimoodi olema, et üks minister kaitseb naisi ja lapsi, teine minister, siseminister siis, ähvardab naiste ja laste kaitsjaid, väidab, et nende asi ei ole see, mis perekonnas toimub, et naiste peksmine on midagi sellist, mis pole üldse mingisugune avalik teema, kui tegemist on EKRE liikme ja ministriga? Mis on siis siiski valitsuse poliitika ja milline on ministritevaheline kooskõla selles kontekstis? Kui EKRE minister seda tohib, mida siis teeb Keskerakonna minister, kes peaks ohvreid kaitsma? Kuidas saaksid tunnistajad tulevikus oma missiooni ühiskonnas täita?

12:16 Esimees Henn Põlluaas

Aeg!

12:16 Jürgen Ligi

Palun rääkige kui peaminister!

12:16 Siseminister Mart Helme

Lugupeetud Ligi! Teil on väga hea kirjanduslik anne tõlgendada neid sõnu naisepeksu õigustamisena, tõlgendada neid sõnu rünnakuna naiste vastu, tõlgendada neid sõnu rünnakuna laste vastu. Ma olen kuue lapse isa, mul on kolm tütart, mul on olnud kaks abikaasat, kellega mul on olnud õnn need kuus last saada. Süüdistada mind niisugustes asjades on sõna otseses mõttes häbematu, solvav ja täiesti fabuleeriv tõlgendus. Nii et ma ei nõustu teiega ja kogu meie valitsus ei nõustu sellega, nagu me kuidagimoodi leebe pilguga vaataksime mingisuguse vägivalla peale. See on teie kui opositsioonipoliitiku suvaline tõlgendus.

12:17 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Järgmine küsimus on Urmas Kruusel. Palun!

12:17 Urmas Kruuse

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud Helme! Kas me saame õigesti aru, et elus on mitmeid rolle ja see roll, milles te täna olete, eeldab teistsugust lähenemist ja teistsugust sõnakasutust? Ma ei saa isegi siin saalis teid uskuda. Jürgen Ligi ei olnud ainukene, kes mõistis neid sõnu nii, nagu ta täna siin välja tõi. Pigem tõi ta sõnumi selle kohta, kuidas ühiskond tervikuna neid sõnu mõistis ja millist diskussiooni teie väljaütlemine põhjustas. Minu küsimus on seotud ka eelmiste vastustega, kus te väitsite, et te kasutate teatud meetodit hinnangute andmiseks. Aga millise meetodiga te hinnangu andsite, kui teie suust

kõlasid sõnad, et kolme erakonna või teiste erakondade valvsa pilgu all toimus Eestis miljardite eurode pesu ja teie olete sellest puhast? Millise loogika kohaselt te ütlete, et sellest rahast ei pruukinud midagi teie kätte sattuda? Ma üritan aru saada. Kas te mõistate, et kui te niimoodi ütlete, siis te tegelikult loote väga sügavaid kahtlusi asjades, mis ei ole tõendatud, millel ei ole alust ja mille uurimine ei ole jõudnud ka sellisesse kohta, kus selline hinnang võiks üldse tekkida? Te olete täna ju siin küll peaministri kohusetäitjana, aga tegelikult te olete siseminister, kes oma olemuselt peaks looma õigust, läbipaistvust ja turvalisust. Miks te nii käitute?

12:18 Siseminister Mart Helme

Aitäh! Ma oma meelest käitun täiesti vaoshoitult ja ratsionaalselt. Ma ei saanud teie küsimuse sisust ausalt öeldes üldse aru, see valgus väga laiali. Kui te küsite minu käest, mida ma heaks kiidan või ei kiida, siis ma ei kiida heaks anonüümsete allikate alusel inimeste ajakirjanduses ristilöömist. Samuti ei kiida ma heaks näiteks seda, et mind ja meie erakonna mehi on nimetatud rahuldamata meesteks, kellele on vaja tasuta bordelle. Kas see on soliidne, kas see on ajakirjanduslik ja diskutiivne tase, mida me Eestis tahame? Meile omistatakse suvaliselt ja ma ei tea, missugustest kaalutlustest lähtuvalt mingeid omadusi, seisukohti ja väiteid, mis on täielikud väljamõeldised. Ma ei saa ausalt öeldes aru, mida te püüate mulle inkrimineerida. Ma olen täiesti normaalne inimene, mul on täiesti normaalne reaktsioon teie küsimustele, väga vaoshoitud, aga ma lihtsalt ei saa aru.

12:19 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse arutelu.

3. 12:19 Vabadused

12:19 Esimees Henn Põlluaas

Järgmiseks on küsimus siseminister Mart Helmele Riina Sikkutil. Palun!

12:19 Riina Sikkut

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea Mart Helme! Eelneva kahe küsija puhul te olite üllatunud, et kuidas nad asjadest aru ei saa. Ma loodan, et mina olen viimase paari kuu jooksul ajakirjanduses avaldatud väidetest ja väljaütlemistest suutnud õige pildi kokku joonistada, aga eks te võite mind parandada. Kas ma saan õigesti aru, et rahvusringhääling tuleb liigestest lahti raputada ja taas kokku panna, et meil on ajakirjanikud, kes ei oska tööd teha? Eile lisandus nende nimekirja Maria-Ann Rohemäe, varem olid seal juba Andres Kuusk, Johannes Tralla, Ahto Lobjakas ja Vilja Kiisler, need ajakirjanikud valetavad, nad ei küsi õigeid küsimusi, nad ei kasuta sobivat tooni. Varro Vooglaid on saatnud laiali palvekirja, kus loetakse üles ka saated, mis on negatiivse kuvandiga, mis ei edasta inimestele sobivat informatsiooni. Me oleme ju juba elanud sellises olukorras, kus rahvusringhäälingu toimimist juhivad poliitikud, kes otsustavad, kes ajakirjanikuna töötab ning millise tooniga ja milliseid küsimusi tohib küsida. Minu arvates on sellises olukorras vabadust ajakirjanduses väga vähe ja see on halb. Mis on teie arvates ajakirjandusvabadus?

12:21 Siseminister Mart Helme

Aitäh küsimuse eest! Teie ilmselt ikkagi eriti ei elanud sellel ajal, millest te siin räägite, et me oleme sellel ajal elanud. Mina elasin. Nii et meil on selles mõttes ilmselt kogemuslikud erinevused. Aga ma võtsin spetsiaalselt kaasa ühe ajalehe, kus on välja toodud mitme meediaeksperti seisukohad ajakirjandusvabaduse kohta. Ma loen teile need ette, et te ei saaks öelda, et mina olen seda öelnud. Professor Epp Lauk on öelnud: "Meedia kontrollib poliitikute võimukasutust väga valvsalt. Ent meedia endal on sama suur võim, kui mitte suuremgi. Kui nüüd küsida, kuidas on tagatud selle võimu vastutustundlik kasutamine, kes valvab, et seda võimu ei kuritarvitata, siis naelutatakse küsija risti kui tsensuuri kehtestamise apologet. Iga reguleerimise püüetõlgitakse otsekohe tsensuuriks ja sõnavabaduse ohustamiseks." Seda on öelnud professor Epp Lauk. Ma tsiteerin veel paari ütlust. Näiteks on endine pikaajaline riigiametnik Enn-Toivo Annuk öelnud: "Inimestel ei lasta sageli rääkida, vaid neile surutakse oma arvamust peale. Need, kes ajakirjanduse suhtes kriitiliselt sõna on võtnud, ei

ole rääkinud vajadusest sõnavabadust piirata, vaid nad on stiili vastu. Et kui ei vasta nõnda, nagu oodatakse, siis hakatakse uuesti sama küsimusega teises sõnastuses otsast peale. Ühesõnaga, ma ei näe kõigi nende meediakonfliktide taustal mingit suukorvistamist, vaid soovi, et nn suur meedia suhtuks kõigisse vaadetes ühtemoodi." Mõnda aega teie erakonna esimees olnud, endine president Toomas Hendrik Ilves ei ilmunud 2014. aastal sõnavabaduse ahistamist tauniva avaldusega avalikkuse ette, kui Tallinna TV-l keelati osalemast Taavi Rõivase valitsuse pressikonverentsil. Selle kohta kirjutas teie erakonna, Reformierakonna liige Rait Maruste: "Ei ole peaministri asi, kuigi talle ei pruugi TTV meeldida, hakata niimoodi ainuisikuliselt talitama ja lihtsa meeldimise järgi välja visata ei ole sõna- ja mediavabaduse koha pealt õige tegu." Need on minu vastused teie küsimusele.

12:23 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Täpsustav küsimus Riina Sikkutilt. Palun!

12:24 Riina Sikkut

Tõepoolest, meie kogemused on erinevad ja teie peaksite seda teravamalt tajuma, kui oluline on ajakirjandusvabadus ja sõnavabadus. Muidugi, meile ei pruugi meeldida kõik see, mis ajakirjanduses ilmub. Näiteks vastasin ma üleeile Delfi alkoholiaktsiise puudutavatele küsimustele. Enda meelest olin äärmiselt tasakaalukas, kajastasin erinevaid riske ja aspekte, mis aktsiisilangetusega kaasnevad, ei võtnud seisukohta, kas see on hea või halb, õige või vale. Pealkiri kuulutas surma ja hävingut. Muidugi tahaksin ma ise otsustada, mis saab pealkirjaks, ma tahaksin ise otsustada, kuidas mind ja minu arvamusi ajakirjanduses kajastatakse, aga ma saan ju aru, kuhu see viiks. See viiks sellise asjani, nagu on Instagram, kus inimesed ise otsustavad, mida nad näitavad ja kajastavad, tegemist ei ole tõe, reaalsuse ega päriseluga. Kui osa inimestest määrab, milline on ajakirjanduslik sisu, näiteks nagu Objektiivis või Uutes Uudistes, siis tekib täpselt samamoodi küsimus, kui palju on seal tõe, kui palju on reaalsust ja päriselu. Jah, muidugi, ajakirjandusel peavad olema reeglid, aga neid reegleid ei määra ju poliitikud, vaid ajakirjanikud ise. Nüüd minu teine küsimus teile: mida teie näete ajakirjanduse rollina, kui see ei ole tõe otsimine ja esitamine?

12:25 Siseminister Mart Helme

Ajakirjanduse rolli määratlemine ei kuulu minu kompetentsi, ajakirjandus määratleb oma rolli ise. Mis puutub sellesse, mis on sõnavabadus, siis sõnavabadus on loomulikult see, kui inimesed saavad oma meelsust oma sõnade kaudu väljendada. Kui te püüate mulle inkrimineerida seda, nagu mina määraksin kindlaks artiklite pealkirju ja sisu, siis ei saa tõest midagi kaugemat olla, sest paraku on mulle jäänud ettekujutus, et Eestis – vähemalt liberaalse poole pealt – on sõnavabaduse kriteeriumiks saanud see, kui valimatult saab süüdistada, laimata ja sildistada Eesti Konservatiivset Rahvaerakonda. See on paljudele sõnavabaduse mõõdupuuks kujunenud, aga me ei aktsepteeri seda ja me protestime selle vastu. See on ka sõnavabadus, kui me selle vastu protestime.

12:26 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Nüüd on võimalus küsimus esitada Urmas Kruusel.

12:26 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Austatud Mart Helme! Ma püüan iga küsimusega rohkem selgitada ja teha ennast mõistetavamaks, et teiegi aru saaksite. Oma eelmises küsimuses viitasin ma tegelikult sellele, et Eesti Vabariigi valitsuse liikme roll on selline, mis seab teatud kriteeriumid ka väljaütlemistele ja sõnakasutusele. Kui teie viitasite sellele, et ajakirjandus on püüdnud teid nimetada kas rahuldamata meesteks või kelleks iganes, kuidas te seda ütlesitegi, siis mulle tuleb meelde, et siitsamast puldist on teie erakonna nimel ju välja öeldud, et pead peaksid hakkama lendama. Ehk võiks justkui öelda, et tegemist on teatud tüüpi retoorikaga. Kui see on see retoorika, mida teie siin kasutate, ja te panete pahaks teiste retoorikat, siis tekib küsimus, kas te tahate kõiki ühe mõõdupuuga mõõta. Aga ärevaks teeb mind see, et te ei anna endale aru, et selline käitumismuster võib laieneda ka ühiskonnale. Minu arvates on see ohtlik. Sellel sõnal on rohkem kaalu, kui te esialgu võib-olla arvate. See on see mure, mille tõttu mina oma küsimused olen küsinud. Te viitasite siin ajakirjandusvabadusele ja Tallinna Televisioonile, keda ühel hetkel ei lastud Stenbocki majja pressikonverentsile. Minu teada oli siis see

aeg, kui see ajakirjanduse osa ei kuulunud ühisesse, eetikakoodeksiga liitunud ajakirjanduse perre. Minu arvates oli see väga õige tegu. Kas te pisutki tunnistate, et see roll, milles te täna olete, nõuab selgemalt sõnakasutuse kaalu ja väärtuse tõstmist?

12:28 Siseminister Mart Helme

Aitäh küsimuse eest! Teema on igati asjakohane, sest me näeme, et sõnakasutus liberaalse poole peal on märksa rähkem ja jõhkram, kui on meie poole peal. Ma ei tea, et erinevalt mõnest sotsiaaldemokraadist oleksin mina praegust Riigikogu esimeest Riigikogu komisjonis kuskile karu... saatnud, ja ma ei tea ka, et me oleks üldse kasutanud mingisuguseid roppe sõnu, mida kasutab aga sageli liberaalne pool. Nii et me anname endale sõna kaalust väga hästi aru. Me anname aga aru ka sellest, et selline libe ja ümmargune poliitiline stiil kuulub minevikku. Me näeme, kuidas maailmas tegelikku poliitikat kujundavad hoopis uue stiiliga inimesed. Donald Trump kujundab maailma poliitikat. Teile võib see mitte meeldida, aga ta kujundab seda. Matteo Salvini kujundab maailma poliitikat. Teile võib see mitte meeldida, aga ta kujundab seda. Need on inimesed, kes on nagu meiegi väga sirgjoonelise ja avameelse ütlemisega. Kui õrnhinged tunnevad, et see neid kuidagi riivab, siis pole midagi parata, sest maailm liigub edasi. Liberaalne maailm peab taandumislahinguid ja uus maailm, mis kasutab reljeefsemat kõnepruuki, võtab selle rolli üle, võtke heaks või pange pahaks.

12:30 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. 12:30 Õigusriigi toimimine

12:30 Esimees Henn Põlluaas

Järgmisena Hanno Pevkur, ka temal on küsimus siseminister Mart Helmele. Palun!

12:30 Hanno Pevkur

Aitäh, hea koosoleku juhataja! Hea peaministri ülesannetes Mart Helme! Tuletan teile siiski meelde, et te täidate täna siin meie ees tõesti peaministri ülesandeid, ja juhin ka tähelepanu, et mitte ainult peaministri, vaid ka siseministri ülesanne ongi seista õigusriigi toimimise eest. Ma meenutan ühte eile siin saalis toimunud hääletust, mis puudutas Kalev Kallolt saadikupuutumatus eest ära võtmist, kui EKRE ja Keskerakonna liikmed üksmeelselt ei toetanud õiguskantsler Ülle Madise ettepanekut Kalev Kallolt saadikupuutumatus ära võtta. Teatavasti on see kohtuprotsess altkäemaksuprotsess ja seal ei ole küsimus mitte selles, kas kellelegi on kahtlustus esitatud või mitte, vaid tegemist on juba konkreetselt süüdistusega konkreetses kohtuasjas ja kohtuasi käib. Kui inimene on kriminaalasjas süüdistatav, peaks tema esimene ülesanne olema enda süütust tõendada ja oma hea nime eest seista. Eile me nägime, et EKRE ja Keskerakonna liikmed soovisid hääletuse ajal pugeda õigusemõistmise asemel pigem paragrahvikõveruse taha peitu. Ma küsin teie hinnangut ja teie arvamust eile toimunud hääletuse kohta. Milline on teie hinnang just nimelt kahe erakonna poliitikute käitumisele, kes pugesid õigusemõistmise asemel paragrahvikõveruse taha peitu, ja milline on teie hinnangul ühiskonnale sellise valikuga antav signaal?

12:32 Siseminister Mart Helme

Aitäh! Ühiskonnale antav signaal on see, et Riigikogu liikmed kasutasid südametunnistusevabadust ja hääletasid või jätsid hääletamata, nii nagu nad arvasid, et on õige.

12:32 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Järgmine küsimus on Ruuben Kaalepil.

12:32 Ruuben Kaalep

Aitäh! Kõigepealt tahan ma sõnavabaduse toetusrühma esimehena kiita Vabariigi Valitsust selle eest, et ei ole edasi mindud nn vihakõne kriminaliseerimise eelnõuga. Aga minu küsimus: kas selles suunas on Eestile avaldanud mingit survet, ütleme, Euroopa Liidu institutsioonid või lääneriigid? Kui nii on tehtud, siis kas see pole rääge Eesti siseasjadesse sekkumine ja katse piirata meie põhiõigusi?

12:33 Siseminister Mart Helme

Aitäh! Selle lühikese perioodi jooksul, kui mina olen kuulunud Eesti Vabariigi valitsusse, ei ole seda teemat kordagi tõstatatud ja ma ei ole ka kuulnud, et Eesti Vabariigi mis tahes institutsioonile oleks sellekohast survet avaldatud. Küll oleme aga lugenud ajakirjandusest, et sellekohaseid üleskutseid Euroopas siin ja seal, ka Euroopa Komisjoni tasemel, aeg-ajalt esitatakse. Siin tunti väga selgelt muret ajakirjanduse suukorvistamise pärast, poliitilise diskussiooni allasurumise pärast. Minu isiklikul hinnangul on vihakõne seadustamine just nimelt see instrument, millega saab ühiskonna suruda kindla ideoloogia raamistusse ja selle ideoloogia kriitikud vaikima sundida.

12:34 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Täpsustav küsimus on Hanno Pevkuril. Palun!

12:34 Hanno Pevkur

Kõigepealt vabandust, et ma ei jõudnud kohe nuppu sisse vajutada, mul olid küsimused siin selle elektroonilise asja peal ees. Vabandust! Hea peaministri ülesannetes Mart Helme! Kui vaadata seda debatti, mis siin täna on olnud osalt ka õigusriigi teemal, siis võib öelda, et loomulikult peavadki ühes õigusriigis olema erinevad arvamused lubatud ja need on igati kohased, aga mulle on küll jäänud mulje, et te ikka ei saa oma rollist hetkel siin saalis ja nendest kohustustest väga täpselt aru. Te täidate ju täna tegelikult peaministri ülesandeid ehk iga sõna, mis te ütlete, kujundab Eesti riigi positsiooni ja lisab Eesti riigi mainele oma killukese. Tõepoolest, nii nagu siin juba korra vist öeldi, tegelikult ei saa selles rollis, kus te praegu olete, olla emotsionaalselt üleskõetud mees. Te olete siin saalis juba selle tänase lühikese aja jooksul kasutanud väga palju isiklikke nähvamisi ja isiklikke solvanguid. See ei ole kohane peaministri ülesandeid täitvale ministrile. Vaadates ka teie varasemaid sõnavõtte, küsin ma niimoodi: kas teie hinnangul on olemas EKRE arvamus ja vale arvamus? Sellest tulenevalt tahan ma küsida veel selle kohta, et te olete tihti kasutanud mõistet "süvariik". Selle mõiste võttis kasutusele Venemaa ajaloolane Andrei Fursov, rääkides mõistest *glubinnaja vlast*. Ma saan enam-vähem aru, mida tähendab demokraatlik õigusriik, aga võib-olla te selgitate meile, mida teie arusaamist mööda tähendab süvariik. Veel kord, võib-olla alustaks sellest küsimusest, kas teie hinnangul on olemas EKRE arvamus ja vale arvamus, ning siis läheks süvariigi juurde.

12:36 Siseminister Mart Helme

Aitäh! Mina näen, et pigem on vastupidi, on olemas liberaalide arvamus ja on olemas vale arvamus, mida esindab EKRE. Nii et siin me oleme selles mõttes võrdsetel positsioonidel. See ongi ideoloogiline võitlus. Ideoloogiline võitlus on demokraatlikus ühiskonnas täiesti normaalne ja eks me peame seda võitlust edasi. Nii et ei ole nii, et on ainult meie arvamus ja vale arvamus, on ka teise poole arvamus ja teise poole arvates teise poole vale arvamus. See on üks asi.

Teine asi. Te küsite, kas ma annan endale aru sellest, mida ma räägin ja mida ma teen. Väga hästi annan aru, ma olen täiesti tervemõistuslik inimene. Ma tahangi poliitilist paradigmat muuta, meie erakond tahabki poliitilist paradigmat muuta. Kui te ei ole sellest viimase viie-kuue aasta jooksul aru saanud, siis te olete halb poliitik. Vabandust, ma ei taha isiklikku solvangut kasutada, jutt on niisugusest poliitilisest kõrvakuulmisest.

Üks osa küsimusest oli veel süvariik. Ei tule see termin Venemaalt, ärge keevitage mulle seda Venemaad nii väga külge. Ma tunnen Venemaad kindlasti paremini kui enamik siin saalis viibijaid. Mul ei ole mingisuguseid illusioone selles suhtes, mis asi on Vene impeerium, mitte mingisuguseid illusioone mul ei ole. Mis puudutab süvariiki, siis see termin tuleb puhtalt Ameerika Ühendriikidest, inglise keeles on see *deep state* ja see tähendab eriteenistuste erioperatsioone, eriteenistuste võrgustikke, eriteenistuste mõju ühiskonnale. Ärme räägime, et see tähendab konkreetset mõju poliitikale, räägime mõjust

ühiskonnale. Kui keegi püüab väita, et seda ei ole olemas, siis ütlen, et loomulikult on see olemas. Kui seda ei oleks olemas, siis ei saaks olemas olla ka eriteenistuste efektiivset tööd. Nii et nii lihtne see ongi ja see ongi süvariik.

12:37 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. 12:38 Omastehoolajate olukord

12:38 Esimees Henn Põlluaas

Järgmisena oli järjekorras Anneli Ott, aga kuna ta täna puudub, siis jätame viienda küsimuse vahele ja läheme kuuenda juurde, mille esitab Helmen Kütt siseminister Mart Helmele. Palun!

12:38 Helmen Kütt

Lugupeetud eesistuja! Härra siseminister peaministri ülesannetes! See on kõigile teada, et omastehoolajate olukord Eestis on väga halb. See olukord sõltub tihti elukohast, sõltub sellest, milline on omavalitsuse otsus, toetuste suurused on väga erinevad. Seda toredam oli lugeda kõigi kolme täna koalitsioonis oleva erakonna programmist, et kõik soovivad selle teemaga tegeleda. Keskerakonna programm: "Tagame omastehoolajatele väärilise toetuse ning pensionistaaži. Tõstame hooldajatoetuse 100 euronni kuus." Isamaa programmist on teie koalitsioonilepingusse võetud lause "Kehtestame üleriigilised põhimõtted hooldajatoetuse maksmiseks". Mulle väga meeldis teie programmis toodud põhimõtte, et te tõstate sügava puudega inimeste hooldamise eest makstava hooldustoetuse miinimumpalgani ja tagate omastehoolajatoetuse kõigile, kes seda vajavad. Koalitsiooniprogrammi originaaltekst, mille ma ette lugesin, on selge. Tõlgendage või tõlkige mulle see, mida see originaaltekst tähendab. Seda vajavad kindlasti ka need omastehoolajad, kes üle Eesti seda rasket ja tänuväärset tööd teevad ning väga erinevalt toetust saavad. Järsku te nüüd tõlgite ja tõlgendate, siis saan teada mina ja saavad teada ka need inimesed, kes seda tööd teevad.

12:39 Siseminister Mart Helme

Aitäh küsimuse eest! See on üks meie ühiskonna väga selgeid valupunkte, seetõttu on see ka kõikide erakondade programmides välja toodud. Kui ma püüan seda tõlkida, siis olemata ise selle valdkonna süvaspetsialist, ütlen ma niimoodi, et meie eesmärk on omastehoolajate koormust vähendada, meil on püüd tekitada abivõimalusi. Abivõimalus tähendab ka seda, et oleks võimalik leida asendajaid, kes annavad puhkepäevi, kes annavad neile inimestele hõlpu, kes annavad neile võimaluse omastehoolduse kõrvalt võib-olla ka tööl käia, sest me teame väga hästi, et selle kõrvalt tööl käia on praegu sageli lihtsalt võimatu. Samuti on meil plaanis vaadata üle riigi ja omavalitsuste kohustuste ja võimaluste tasakaal. Kuidas see nüüd täpselt vormub, seda ei julge ega oska ma teile hetkel öelda, tunnistan ausalt. Küll aga võin öelda, et teema on üleval ka riigi eelarvestrateegia arutusel. Riigi eelarvestrateegia arutelu jätkub homme kabinetis ja järgmisel nädalal jätkub juba valitsuse täiskoosseisus, selleks et konkreetset numbrid ja suunad paika panna. Nii et see ei ole tühi sõnakõlks koalitsioonilepingus. Aga ma tõesti palun vabandust, mina ei ole selle valdkonna süvaspetsialist ega oska teile võib-olla nii ammendavalt vastata, kui te ootate. Kui te soovite ja ootate, siis me võime anda täpsustava kirjaliku vastuse.

12:41 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Palun täpsustav küsimus, Helmen Kütt!

12:41 Helmen Kütt

Suur tänu! Täpsustav küsimus on hästi lihtne. 1. juulist ma seda ei looda, aga kas 1. jaanuarist on loota, et sügava puudega inimeste hooldamise eest makstav hooldajatoetus tõuseb miinimumpalgani, nii nagu on teie programmis ka kirjas?

12:41 Siseminister Mart Helme

Jaa. On oodata selles tähenduses, et kohalike omavalitsustega kokkuleppele jõudes me saame vastavaid samme astuda.

12:41 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Urmas Kruuse, palun küsimus!

12:42 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Austatud Mart Helme! Nii nagu eelküsija küsimusest aru võis saada, otsivad nemadki igale sõnale väga täpset seletust. On ääretult oluline, et ühiskonnas võib-olla haavatavamad grupid saaksid valitsusliikmetelt teada tõde, saaksid ausalt ja adekvaatselt teada, mis neid ees võib oodata. Kindlasti on kõik see, mis puudutab ühiskonna nõrgemaid, ääretult oluline. Minu jätkuküsimus on seotud sellega, et te olete mitu korda öelnud, et tahate ellu viia ühelt poolt nii aktsiisilangestust kui ka pensionitõusu. See, mis puudutab pensione, on väga selgelt seotud ühiskonna nõrgema grupiga. Kumba te siis pooldate ja kumma eest te olete valmis seisma?

12:43 Siseminister Mart Helme

Me pooldame mõlemat, loomulikult. Meedia on suvaliselt tõlgendanud – me räägime jälle meediavabadusest pealkirjade puhul – Tanel Kiige öeldut. See, et erakorralist pensionitõusu ei tule, ei ole korrektne pealkiri ega korrektne tõlgendus. Erakorralise pensionitõusu vahendite otsingud käivad, osaliselt on vahendid juba leitud. Mis puudutab aktsiise, siis me tõepoolest püüame langetada juba alates 1. juulist, aga see puudutab ainult alkoholiaktsiisi. Me läheme edasi ka kütuse-, gaasi- ja elektriaktsiisi langetamise aruteludega. Mõnigi oponent püüab väita, et see vähendab riigieelarve laekumisi. Eile olid meil kabinetis skeemid ja arvutused. Mis puutub alkoholiaktsiisi, siis tõenäosus, et selle tõttu riigieelarve laekumised vähenevad, on nullilähedane, küll võime aga mõnekuulise puhverperioodi järel rääkida riigieelarve laekumiste kasvust. Kui suures ulatuses, seda ei oska ükski Igor Mang ega muu ennustaja täpselt öelda, aga kasv on tõenäoliselt 2–3-kuulise viitaja järel täiesti arvestatav.

12:44 Esimees Henn Põlluaas

Suur tänu! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

6. 12:44 Euroopa Liit

12:44 Esimees Henn Põlluaas

Järgmisena on võimalik esitada küsimus siseminister Mart Helmele. Taavi Rõivas, palun!

12:44 Taavi Rõivas

Aitäh, hea koosoleku juhataja! Hea vastaja! Eile olime EKRE suurejoonelise kampaaniaürituse tunnistajaks, kus te näitasite nii Eestile kui ka kogu Euroopale, kes on teie sõbrad ja liitlased. Kõige värvikama külalisena olite siia kutsunud Marine Le Peni, kes on teadupärast juba päris mitmed aastad olnud nii Euroopa lõhestamise sümbol kui ka Kremli-meelsuse majakas. Tuletame meelde, et Le Peni seisukoht on, et NATO ei peaks tegelema niivõrd artikliga 5, sh meie kaitsmisega, vaid muude teemadega. Marine Le Pen on esinenud seisukohaga Schengeni sulgemise kohta, samuti on ta võtnud hoiaku, et Krimmi annekteerimine oli täiesti aktsepteeritav, ja ta ei leidnud endas suurust, et anda tuge Eston Kohveri kojutulekule, mis oli sel hetkel Eestile ülioluline küsimus, paljud meist kandsid rinnas kollaseid linte ja südames lootust, et Eston Kohver tuleb koju. Kui teie olulisemad liitlased Euroopas on lõhestajad, siis tekib paratamatult küsimus, mida see ütleb EKRE kohta ja selle kohta, mida teie EKRE esinumbrina – või kes iganes teie meeskonnast valituks osutub – soovite õigupoolest Euroopa Parlamenti tegema minna. Kas ma saan õigesti aru, et te soovitegi Euroopat lõhestada ja oluliselt muuta seda Euroopat, mida me täna tunneme?

12:46 Siseminister Mart Helme

Aitäh! Ma pean muidugi ütlema, et esiteks oli see täiesti suvaline konstruktsioon. Marine Le Pen ütles pressikonverentsil väga selgelt ja ühemõtteliselt: me ei luba Euroopal minna Putini käpa alla. Kas see on Euroopa lõhestamine, kas see on venemeelsus? Ma ei oska öelda, mis on vähem venemeelne sellest, kui öeldakse, et me ei luba Euroopal Putini käpa alla minna. See on üks asi.

Teine asi, ma soovitan teil tutvuda Prantsusmaa ajalooga pärast teist maailmasõda. President de Gaulle'ist alates on Prantsusmaa ajanud väga iseseisvat ja võiks öelda, et isegi isepäist välispoliitikat ja julgeolekupoliitikat. Kui te peate lõhestajateks kõiki neid Prantsuse presidentide ja riigimehi, välisministreid, peaministreid, kes on rääkinud sellest, et Prantsusmaa on Ida-Euroopa või siis Venemaa ja Ameerika Ühendriikide vahel tasakaalustaja rollis, siis see on ka lõhestamine. Miks te siis Mitterrandi ei pidanud lõhestajaks, kui ta 1990. aastate algul külastas Eestit, miks te ei ole pidanud hilisemaid Prantsuse presidentide lõhestajateks, kes on ajanud sarnast poliitikat, see jääb mulle arusaamatuks. Kolmas moment. Marine Le Pen on opositsioonipoliitik ega määra otseselt Prantsusmaa kurssi, küll määrab Le Pen aga Prantsusmaal meeleolu. See meeleolu on suunatud sellele, et Prantsusmaa ei taha olla osa Euroopa impeeriumist, vaid tahab olla suveräänne, ise otsustav riik. See on see kokkupuutepunkt, mis on meil Marine Le Peni, Matteo Salvini ning austerlaste, poolakate ja ungarlastega, keda teie nimetate lõhestajateks, aga kes tegelikult on väljas oma rahva ja riigi huvide eest. Nad naudivad, muide, väga suurt toetust oma rahva hulgas, mis demokraatia seisukohalt peaks olema ju igati aktsepteeritav. Nii et teie konstruktsioonid on täiesti meelevaldsed. Eile pressikonverentsil me ütlesime ja ka mujal oleme väga selgelt väljendanud, et Marine Le Peni Vene-teemalisi seisukohti me ei jaga, ei peagi jagama. Kui me istusime temaga üle laua ja sel teemal mõtteid vahetasime, siis me leidsime väga kiiresti, et meil on erinev ajalugu ja sellest tulenevad suhtumised ning me vastastikku seda aktsepteerime.

12:49 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Palun, Taavi Rõivas, täpsustav küsimus!

12:49 Taavi Rõivas

Aitäh! No kui Le Pen ütleb, et tema ei soovi Euroopat Putini käpa alla, siis seda ei usu ma küll mitte grammi eestki, sest Krimm on ka Euroopa ja Krimmi puhul on ta näidanud tegudega ja sõnadega ka, et on okei lasta see osa Euroopast Putini käpa alla sõna otseses mõttes. Ma ei taha teada, kas Eesti on tema arvates Euroopas õigel või valel poolel, kas Eestit võib või ei või lasta Putini käpa alla. Pole vist suur saladus, et enamiku välispoliitikaekspertide ja ka väga-väga paljude ajakirjanike hinnangul on Le Pen ise suuresti Putini käpa all. Nii et see väljend, et ta Euroopat sinna ei soovi, ei ole väga tõsiselt võetav. Ma tänan soovitusi eest tutvuda Prantsuse ajalooga. Prantsuse lähiajaloo on Eesti seisnud mitmel puhul Prantsusmaa kõrval. Kesk-Aafrika Vabariigis olime koos, Malis olime koos. Mul oli võimalik ka ise Eesti kaitseväelasi nendel missioonidel külastada, samuti rääkida Prantsuse presidendiga sellest, et Eestisse tuleksid Prantsuse väed, rääkida ka sellest, miks on Eestile oluline, et Prantsusmaa ei ostaks kesk kõige suuremat kriisi Venemaalt sõjalaevu. Ja Prantsusmaa loobus sellest, sest ta kuulas oma liitlasi. See on väga oluline osa Prantsuse ja Eesti lähiajaloo.

Aga nüüd küsimuse juurde. Teie kolleeg Jüri Ratas ütles, et valitsus, kuhu te mõlemad kuulute, on 101%-liselt Euroopa-meelne. Euroopa Liit on teadupärast üles ehitatud liberaalsetele väärtustele, aga teie ütlesite, et liberaalne maailm peab praegu hoopis taandumislahinguid. Kuidas sellega nüüd siis on, kui mitu protsenti teie hinnangul see valitsus Euroopa-meelne on, kas 100%, 101% või on see protsent nullilähedane?

12:51 Siseminister Mart Helme

Aitäh! Esiteks, maailmas ei liigu asjad muidugi selle järgi, mida keegi siin saalis usub või ei usu. Usupõhiselt asjad ei kujune. Me võime uskuda või mitte uskuda väga paljusid asju, aga see ei muuda tegelikkust. Mis puutub Le Peni, siis veel kord, ma tahaks näha, mis juttu te räägite siis, kui Le Pen valitakse Prantsusmaa presidendiks. Kas te olete siis niisama kriitiline, kas te olete siis niisama hukkamõistev? Ma arvan, et ei ole. Le Penil on tõsised väljavaated saada Prantsusmaa presidendiks. Ka Donald Trumpi mõnati ja põhjati, kui ta kampaaniat tegi. Ma mäletan väga hästi, kuidas ka meil riigikaitsekomisjonis käisid igasugused eksperdid ja tegelased rääkimas, kuidas Trump ei saa Ameerika presidendiks, see on välistatud ja see oleks katastroof, et mis kõik siis juhtuks. Trump sai presidendiks ja

nüüd me oleme mõnevõrra tooni muutnud. Oleme mõnevõrra muutnud ja muudame veel, sest meil ei ole võimalik ignoreerida oma kõige olulisemat liitlast, Ameerika Ühendriike. Prantsusmaa ei muuda oma välispoliitilist kurssi ka Marine Le Peni juhtimisel, see on selge.

Aga kui te räägite Krimmi annekteerimisest ja sellest, et ta on seda tunnustanud, siis ma meenutan teile ühte teist Prantsuse presidenti, Nicolas Sarkozyd, kes Gruusia sõja ajal vahendustegevusega tegeles.

Gruusia sõda lõpetati kokkuleppega, mida tema käendas, et Vene väed lahkuvad okupeeritud territooriumilt, viiakse lähtepositsioonidele, s-o teisele poole Roki tunnelit, Lõuna-Osseetiast välja. Vene väed on tänase päevani Lõuna-Osseetias. Nicolas Sarkozy sisuliselt puistas grusiinidele puru silma, tegelikult ei taganud ta seda kokkulepet ja tunnustas järgnevalt mitte ainult Venemaa anneksiooni Lõuna-Osseetias, vaid ka sellele vahetult järgnenud ja sellega kaasnenud anneksiooni Abhaasias. Nii et see on reaalsus, me võime uskuda või mitte uskuda, aga selle vastu ei saa.

Nii et ei ole vaja võtta väga kõrgendatud reljeefi ei Le Peni ega kellegi teise suhtes. Kusjuures, ma tahan lõpetuseks rõhutada, see allianss, mis on vormumas praegu, Euroopa Parlamendi valimiste eel ja mis moodustab Euroopa Parlamendis ühe tugevama fraktsiooni, ei koosne ainult Marine Le Penist, see koosneb hetkeseisuga umbes 15 riigi esindajatest. See on üleeuroopaline jõud, mis on väga paljudes küsimustes kindlasti väga erimeelne, kuid üksmeelne põhilises, Euroopas kui rahvusriikide ühenduses. Kui te küsite, kui mitu protsenti on see valitsus Euroopa-meelne, siis 100%, aga ta on rahvusriikide Euroopa meelne, mitte Euroopa impeeriumi meelne.

12:54 Esimees Henn Pölluas

Aitäh! Järgmine küsimus on Ruuben Kaalepil.

12:54 Ruuben Kaalep

Aitäh! On avalik info, et paljud Euroopa Liidu liidrid ning ka Saksamaa ja Prantsusmaa riigijuhid on väljendanud seisukohti, mille järgi tuleks Euroopa Liidus piirata liikmesriikide suveräänsust ja anda rohkem võimu Euroopa Liidu institutsioonidele. Kas me peaks selliseid arvamused nägema otsese ohuna meie riiklikule iseseisvusele?

12:54 Siseminister Mart Helme

See on hea küsimus. See on just see surve, mis tuleb Euroopa Komisjonilt ja Euroopa Komisjoniga tihedalt koostööd tegevate ja Euroopa Komisjoni otsuseid mõjutavate riikide juhtkondadest, eelkõige pean ma silmas Saksamaad, mis soovib Euroopa tsentraliseerimist. Euroopa tsentraliseerimine tähendab pikemas perspektiivis just nimelt seda, millele on viidanud ka president Macron, kes räägib, et ei ole taanlasi ega prantslasi, on eurooplased. Mina tahan olla eurooplane, aga tahan olla ka eestlane. Ma arvan, et ka taanlane tahab peale selle, et ta on eurooplane, olla taanlane. Ja ka prantslane, nagu me eile nägime, tahab peale selle, et ta on eurooplane, olla prantslane. See on see vastureaktsioon, mida me näeme üle kogu Euroopa üha kasvamas ja tugevnemas, see on vastureaktsioon tsentraliseerimisele, see on vastureaktsioon sellele õudsele manifestile, mille on kokku kirjutanud Guy Verhofstadt ja Daniel Cohn-Bendit, mis räägib sellest, et Euroopa peab muutuma rahvustejärgseks ühenduseks.

Siin on viidatud sellele, et me oleme juba elanud ühes süsteemis, mida me enam tagasi ei taha. Ma ütlesin, et isegi selles riigis ei oeldud, et rahvused tuleb likvideerida, aga nüüd kirjutavad Euroopa Parlamendi suurte fraktsioonide esimehed kokku manifesti, mis ütleb, et rahvused tuleb Euroopas likvideerida. Küsimus pole retoorikas, sisu on õõvastav. Tegelikult on mõlemad õõvastavad, nii retoorika kui ka sisu. Rahvustejärgset Euroopat ei tule ja selle eest seisab, muide, Eesti Konservatiivne Rahvaerakond ja seisab see valitsus.

12:56 Esimees Henn Pölluas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

7. 12:56 Riigi eelarvestrateegia aastateks 2020–2023

12:56 Esimees Henn Pölluas

Järgmisena küsimus siseminister Mart Helmele. Heidy Purga, palun! Vabandust! Jah, hüppasin ühest küsimusest üle. Endiselt on küsimus Mart Helmele, aga küsija on Katri Raik. Palun!

12:57 Katri Raik

Hea eesistuja! Minister Helme! Teatavasti on valitsuse laual riigi eelarvestrateegia lähemateks aastateks ja üks tõsisemaid küsimusi sealhulgas on teaduse rahastamine. 2018. aasta detsembris kirjutasid paljude parteide esindajad alla kokkuleppele, milles lubati teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni riiklik rahastamine tõsta kolme aasta jooksul 1%-ni SKT-st. Teie kodupartei jäi toona seisukohale, et see on liiga väheambitsioonikas seisukoht. Ent ka 1% tähendaks teaduse rahastamise suurendamist vähemalt kolmandiku võrra. Olukord, nagu me teame, on ülikeeruline. Tihti saab noor doktorikraadiga teadlane vähem palka kui suurlinna õpetaja. Nagu akadeemik Jüri Allik on öelnud – minu meelest kõlab see väga hästi –, et kõige kiuste on Eesti teadus maailmakõlaga. Peaminister Jüri Ratas ütles toona: "Ma usun, et see hea sõna ja allkirja andmine garanteerib selle, et kui sõna antakse, siis tuleb sõna ka pidada." Kas teie, härra Helme, kinnitate, et kolme lähema aasta jooksul teaduse rahastamine riigi rahast tõuseb 1%-ni meie SKT-st?

12:58 Siseminister Mart Helme

Aitäh! See eesmärk on. Eile, kui me istusime kabinetis, siis muide oli jällegi meil seina peal ka just nimelt ülikooli õppejõudude ja teadlaste palgatasemete graafik ja seal kõrval oli graafik, missuguses ulatuses oleks vaja ja võimalik neid palku tõsta ning teaduse rahastust üldse parandada. Eesmärgina on see kirjas. Mingeid täpseid numbreid täna ma teile öelda ei saa, aga nagu ma olen täna juba mitu korda öelnud, nii homme kui ka järgmisel nädalal need väitlused ja võitlused jätkuvad. Me kõik teame, et riigi eelarvestrateegia tähendab seda, et tekk ei ole niikuinii piisavalt pikk, kellegi varbad jäävad ikka sealt välja. Aga eesmärk meil on ja mingis ulatuses rahastuse suurendamine kindlasti tuleb, kui suures ulatuses, seda ei julge ma hetkel öelda.

12:59 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Palun täpsustav küsimus, Katri Raik!

12:59 Katri Raik

Aitäh vastuse eest! Kas võib kindel olla, et meile mõlemale armsate politseinike ja päästeametnike varbad ei jää teki alt välja? Teisisõnu, kas politseinike palga tõus kuni 1,2-kordse Eesti keskmise palgani ja päästeametnike ning päästekorraldajate palga tõus kuni Eesti keskmise palgani on teie meelest realistlik? Kas see on ka teie prioriteet?

12:59 Siseminister Mart Helme

Aitäh! See on tõepoolest riigi eelarvestrateegia üks prioriteetseid osi. Ma ütleksin, et see on ka üks kõige rahamahukamaid osi. Ma igaks juhuks ei hakka numbreid ütlema, ma võin eksida ja siis öeldakse, et Helme valetas. Aga need palgatõusud on tõesti arvestatavad, 20–30%.

13:00 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Nüüd on küsimus Taavi Rõivasel. Palun!

13:00 Taavi Rõivas

Aitäh, koosoleku juhataja! Hea vastaja! Kõigepealt annan teile informatsiooni aktsiiside teemal. Kuna enne juulit, kui alkoholiaktsiis võiks langeda, on Riigikogul jäänud kolm istunginädalat, siis meie soovitus on ja tegelikult ka ainuke võimalus seda poliitikat ellu viia on see, kui toetada Reformierakonna fraktsiooni algatatud eelnõu, mille puhul on tagatud, et on 34 häält siin parlamendis saalis olemas. Soovitan seda väga tõsiselt kaaluda, sest valitsuse eelnõu protseduuridega te kolme nädalaga tõenäoliselt valmis ei jõua.

Aga küsimus on hoopis selle kohta – seda on küsinud muuseas väga paljud EKRE-t toetanud inimesed kohtumistel, kus ma olen viimaste kuude jooksul käinud –, et öeldakse, et EKRE on oma valijad ära unustanud nendes küsimustes, mille kohta nad enne valimisi lubadusi andsid. Tuletatakse meelde, et te

lubasite pensioni kahekordistamist ja selle tõstmist vähemalt 800 euroni. Tuletatakse meelde, et te lubasite käibemaksu langetada 15%-ni. Minu isiklik lemmik on see lubadus, et tulumaks langeks laste arvust lähtuvalt, nii et iga lapse pealt oleks võimalik tulumaksu 5% madalamaks arvestada. Mis sellest kõigest saanud on? Kas mõni nendest lubadustest saab riigi eelarvestrateegia kaudu ka rahastuse või te tunnistate, et te ajasite enne valimisi oma valijatele totaalset pada ja peale valimisi unustasite nad kohe, järgmisel päeval?

13:02 Siseminister Mart Helme

Aitäh! Eks ma enne valimisi vaatasin ka Reformierakonna lubadusi, mida te andsite varasematel valimistel, näiteks 2015. Ega te neid ka täitnud ei ole, kui me nüüd räägime lubaduste täitmisest. Hea on ju lubada. Hea mees, kes lubab, veel parem, kes teeb, nagu vanasõna ütleb. Meie teeme. Pensionitõus kindlasti tuleb, me otsime selleks vahendeid. Meie lubadus tõsta pensionid kahekordseks puudutas nelja aastat, see oli öeldud nelja-aastasest perspektiivis. Praegu ei ole mina isiklikult päris kahte nädalatki valitsusliige olnud, nii et kui te nüüd ootate, et kõik asjad kohe nipsu lastes sünnivad, siis seda muidugi ei juhtu. Me töötame selle kallal. Aktsiiside langetus tuleb – selle peale võite mürki võtta –, aga mitte nii, nagu teie tahate seda teha, vaid nii, nagu meie tahame seda teha. Nii et teie eelnõu toetamise kõrval on ka teisi võimalusi aktsiiside langetamise eelnõuga veel enne 1. juulit katuse alla jätta. Me selle nimel pingutame. Kas see meil õnnestub? Mürki ma ei võta, aga me püüame. Mis puudutab muid asju, siis meil oli väga palju muid lubadusi ka ja nende muude lubadustega me ka tegeleme. Nii et andke natukene aega agra seada ja uskuge mind, aasta lõpus te näete, et me oleme neist asjadest ära teinud terve hulga. Aga mis puutub valijatega kohtumisse, siis mina olen jälle kuulnud meie inimeste käest, et niipea kui Taavi Rõivas kohale ilmub, jookseb rahvas laiali.

13:03 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

8. 13:03 Eesti Rahvusringhäälingu ajakirjanike survevestamine

13:03 Esimees Henn Põlluaas

Nüüd on Heidy Purgal võimalus esitada küsimus siseminister Mart Helmele.

13:03 Heidy Purga

Aitäh teile, hea koosoleku juhataja! Lugupeetud Mart Helme! Ma olen ajakirjandustaustaga inimene, kes hoolib nii ajakirjandusvabadusest kui ka sõnavabadusest. Ringhäälingunõukogu endise liikmena jälgin suure tähelepanuga ka kõike seda, mis toimub Eesti Rahvusringhäälingu ümber. Kuna ma töötan Riigikogus, siis loomulikult olen ma ka suur nende poliitikasaadete vaataja, mida ERR-ist näha saab. Sattusin eile vaatama "Esimest stuudiot", kus teie külaliseks olite. Tahan küsida selle saate kohta ja mõne väite kohta, mida te selles saates esitasite. Millel põhinevad teie väited eilses ETV saates "Esimene stuudio", kus te ütlesite Eesti Rahvusringhäälingu korrespondendi Maria-Ann Rohemäe kohta: "Muide, Maria-Ann Rohemäe on meid petnud ja meile valetanud Ameerikast kaks ja pool aastat, kuidas Trump on Putini käsiline"? Täpsemalt, te nimetasite Rohemäed ühe saate jooksul lausa kaks korda valetajaks. Kas te jääte oma sõnade juurde ja kui te jääte, kuidas te näete sel juhul üldse valitsuse ja avalik-õigusliku ERR-i koostöö võimalikkust?

13:05 Siseminister Mart Helme

Vaadake, valitsuse ja ERR-i koostöö on loomulikult võimalik, sest valitsus ja ERR on kaks teineteisest suhteliselt sõltumatut asja, vähemalt ideoloogilises plaanis. Me ei sekku nende tegemistesse. Mis puutub Maria-Ann Rohemäesse, siis vaadake seda, mida ta paar aastat tagasi rääkis Muelleri raportist, Muelleri uurimisest ja Donald Trumpi seostest Venemaaga, ning siis te saate aru. Tagantjärele tarkus on täppisteadus ja see täppisteadus ütleb meile, et see, mida ta meile mitme aasta vältel raporteeris, rääkides, missugune lurjus on Donald Trump, ei ole absoluutselt paika pidanud. See tähendab, et ta oli kas halvasti informeeritud või käitus poliitilise aktivistina, mis on samuti võimalik ja mis ei oleks põhimõtteliselt neutraalse Eesti Rahvusringhäälingu ajakirjanikule kohane.

13:06 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Täpsustav küsimus, Heidy Purga, palun!

13:06 Heidy Purga

Aitäh teile! Teine küsimus on samuti rahvusringhäälingu teemal, aga natukene teise nurga alt. Millise hinnangu teie, lugupeetud Mart Helme, olles peaministri ülesannetes, annate hiljuti ilmunud uudisele, mis ütleb, et SA Perekonna ja Traditsiooni Kaitseks eestvedaja Varro Vooglaid on alustanud üle-eestilist allkirjade kogumist, et survestada rahvusringhäälingu ajakirjanikke ja juhtkonda? Vooglaid heidab selles petitsioonis ERR-i juhatusele ette, et programmis pole poliitikasaateid, mida juhiks konservatiivse maailmavaatega saatejuhid. Mäletatavasti kukkus läbi ERR-i nõukogu liikme Martin Helme katse hakata rahvusringhäälingu ajakirjanikke nende väidetava meelsuse tõttu karistama ja nüüd siis proovib Helme mõttekaaslane Vooglaid rahvast tagajalgadele ajada. Milline on teie hinnang – te olete peaministri ülesannetes – sellisele tegevusele? Paljud Tallinna ja Raplamaa inimesed on juba otsepostiga esimese portsu kirju saanud. Neile saadetud ümbrikes on viis lehekülge rahvusringhäälingut kritiseerivat teksti, milles on nimetatud mitmeid raadio- ja telesaateid, ning veel on seal esitatud teesidega nõusolek, mis tuleb allkirjastatult sellele sihtasutusele tagasi saata. Lisaks küsib sihtasutus kampaania toetuseks raha.

13:07 Siseminister Mart Helme

Aitäh! No ma ütlesin selle kohta, et aga see on ju kodanikuühiskond, me kõik ju toetame kodanikuühiskonda. Varro Vooglaid esindab kodanikuühiskonda, kusjuures tõelist kodanikuühiskonda, tõelist *non-governmental* või valitsusvälist organisatsiooni, erinevalt enamikust nendest, kes riigi rahakotist mingil määral raha saavad, aga samuti ennast kodanikuühiskonnaks nimetavad. Nii et Varro Vooglaiu initsiatiiv on puhas kodanikualgatus ja kui te ei ole sellega nõus, siis te ei ole nõus sellega, kuidas toimib demokraatia.

Täiendava vastusena loen ma ette ühe tsitaadi. Selle autor on Urmas Loit, Tartu Ülikooli ajakirjandusõppejõud, kes on öelnud niimoodi: "Ma käsitleksin ka poliitikute sõnavõtte ajakirjanduse suhtes eeskätt meediakriitilise diskussioonina kvaliteedi üle – isegi neid, mida on esitanud ringhäälingunõukogu poliitikutest liikmed ERR-i kohta. Seisukohad on küll tihtipeale reljeefsed ja sedasi ei soosi arutelu, kuid samas pole ütlejatel kasutada riiklikke sunnivahendeid oma hoiakute ega karistuste realiseerimiseks. Vabadus ajakirjanduse kohta seisukohta avaldada olgu aga olemas kõigil, kaasa arvatud poliitikutel." Nii et näete, eksperdid leiavad, et poliitikutel on täielik õigus meediat kritiseerida ja see ei ole meediavabaduse ahistamine ega meedia suukorvistamine. Veel kord, Varro Vooglaid käitub Eesti Vabariigi kodanikuna, kellele on garanteeritud õigus seesuguselt käituda.

13:09 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Nüüd on Urmas Kruusel võimalus küsimus esitada.

13:09 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud Mart Helme! Üritasite küll eelmises vastuses jätta muljet, et teid miski selle sihtasutusega ei seo, et see on niivõrd vaba ja sõltumatu organisatsioon, et teil igasugune puutumus puudub. Seda on küll keeruline uskuda. Aga kuna teie erakonna liikmed on olnud ja ka teie olete olnud väga kriitiline eriti Eesti Rahvusringhäälingu suhtes, siis ma saan sellest välja lugeda ainult ühte: Tallinna Televisioonis on kõik väga korrektne, kõik on aastaid väga korrektselt toimunud ja seal on saatejuhtide, kaasa arvatud teie enda saates osalemine olnud ääretult erapooletu ja läbipaistev. Või olen ma millestki valesti aru saanud?

13:10 Siseminister Mart Helme

Ma pean kahetsusega tunnistama, et te olete millestki tõesti valesti aru saanud. Mina olen Tallinna TV saadetes täpselt samasugune külaline, nagu ma olen ERR-i saadetes. Mul ei ole seal mingeid privileege, mul ei ole seal mingit ei rahalist, intellektuaalset ega institutsionaalset osalust. Tallinna TV on mind külla kutsunud. Viimasel ajal kutsub ta mind suhteliselt harva, sest see saateformaad, milles me aastaid osalesime, on lõppenud. See, kuidas hinnatakse ühe või teise meediakanali erapooletust või erapoolikust, sõltub ilmselt vaataja meelsusest, ma ei anna siin kellelegi hinnanguid.

Aga kui te küsite minu seoste kohta Varro Vooglaiuga, siis ma vastan, et ma pean Varro Vooglaiust,

Markus Järvist ja kõigist SA Perekonna ja Traditsiooni Kaitseks aktivistidest sügavalt lugu. Nad on väga sügavalt mõjutanud meie poliitilist diskursust, meie poliitikas toimuvaid diskussioone, nad on toonud siia hoopis teistsugust mõtlemist, hoopis teistsuguseid teemasid kui need, mida nn euroopalike väärtuste raames meil lubatakse kasutada. Nad on tabusid purustanud, piire nihutanud. See on äärmiselt tänuväärne tegevus, kui me tahame, et demokraatlik, vaba mõttevahetusega ühiskond säiliks.

13:11 Esimees Henn Põlluaas

Ma tänan! Ma lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

9. 13:11 Demokraatia aluspõhimõtted

13:12 Esimees Henn Põlluaas

Järgmisena on siseminister Mart Helmele küsimus Heljo Pikhofil. Palun!

13:12 Heljo Pikhof

Aitäh! Hea Mart Helme peaministri ülesannetes! Ausad valimised on üks demokraatia aluspõhimõtetest. Täna on võimul koalitsioon, mille üks osapool on oma liidrite suu läbi öelnud, et e-valimised on täielik häbiplekk, e-valimiste usaldusväärsus on olematu ning see on sisuliselt loto, aga ka seda, et üks põhjusi, miks Kuusikut räägelt rünnati, oli tema soov võtta pulkadeni lahti e-valimised. Viimastel valimistel anti elektrooniliselt 43,7% häältest. Kas te soovite väita, et ametis olev valitsus on võimule tulnud võltsitud häältega?

13:12 Siseminister Mart Helme

Ma soovin väita midagi väga lihtsat ja arusaadavat. Ma soovin väita, et praegu ei ole meil võimalik näha e-valimiste protsessi algusest lõpuni läbipaistva ja kontrollitava. Me teame ka seda, et e-hääled on praeguseks juba hävitatud, nii nagu nad ka pärast varasemaid valimisi peaaegu kohe, väga kiiresti hävitati, nii et neid ei ole võimalik arhiveerida ega kaugemas tulevikus kontrollida. Me arvame, et see olukord ei ole normaalne, ja me arvame, et selleks, et ühiskonnas seesuguseid kahtlusi hajutada, tuleb e-valimiste süsteem avada, pulkadeks lahti võtta ja selgeks teha, kas meie kahtlused on alusetud või on nendel kahtlustel alust. Kui selgub, et on mingisuguseid vigu, mingisuguseid kuritarvitamise võimalusi, siis tuleb need likvideerida. Sellisel juhul ei ole meil mitte midagi selle vastu, et e-valimised kui niisugused jätkuvad.

13:14 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Täpsustav küsimus, Heljo Pikhof, palun!

13:14 Heljo Pikhof

Eesti avalikkus sai viimaste nädalate jooksul kaasa elada uue väliskaubandus- ja infotehnoloogiainistri leidmisele. Kuid on ametikohti, mille täitmine on veelgi raskem. Kuidas on teie ridades krüptograafidega, kes suudaks kontrollida süsteemi ja hajutada teie hirme e-hääletussüsteemi turvalisuse asjus? Ma küsin ka, kas pabersedelid on alles.

13:14 Siseminister Mart Helme

Vabandust! Ma viimast lauset ei kuulnud.

13:14 Heljo Pikhof

"Kas pabersedelid on alles?" oli viimane lause.

13:14 Siseminister Mart Helme

Pabersedelid – ma ei tea, kui kaua neid säilitatakse, aga me teame, et neid on võimalik korduvalt üle lugeda. Siin ei ole midagi naljakat. Kui te arvate, et ma teen *stand-up show*'d, siis see on suur eksitus, ma ei tee *stand-up show*'d. Kui ma tahaksin seda teha, siis ma teeksin palju vaimukamalt. Ma olen andekas inimene ja võin hästi nalja teha. Võin teile anekdoote ka rääkida – meil on veel kolmveerand

tundi aega –, kui te tahate, aga ma arvan, et piirdume siiski küsimuste ja vastustega. Mis puutub pabersedelitesse, siis me teame, et eelmises Riigikogu koosseisus sai pabersedelite ülelugemise tagajärjel ühehäälelise võiduga Riigikokku Viktoria Ladõnskaja-Kubits. Kui neid hääli ei oleks saanud üle lugeda, siis oleks tema asemel olnud siin Sven Sester. E-valimiste puhul seesugune ülelugemise kontrollprotseduuri võimalus puudub. See on just see, mida me kritiseerime ja mida me tahame likvideerida. Ma ei näe siin midagi illegitiimset, ma ei näe siin midagi, mis kuidagi kahjustaks Eesti e-riigi kuvandit. Küll aga tahan ma selles kontekstis öelda midagi väga põhimõttelist. Selle lühikese ajaga, mil ma olen olnud ametis, olen ma tegelenud ka kõigi nende hangetega, mis puudutavad IT-valdkonda, ja nende rahastamise küsimustega ning olen ka valitsuse teiste liikmetega sel teemal vestelnud. Me oleme väga selgelt jõudnud arusaamisele, et Eesti e-riik on jõudnud seisu, kus me peame hakkama ette valmistama uut tiigrihüpet, sest muidu me avastame ennast ühel hetkel moraalselt ja füüsiliselt vananenud e-riigist. Seda me keegi loomulikult ei taha. Nii et paneme turvarihmad kinni, meil on vaja uut Tiigrihüpet. Aga see nõuab palju-palju rohkem raha kui esimene Tiigrihüpe. Selle raha leidmine on muidugi jälle peavalu, aga see on vältimatult vajalik, kui me tahame oma positsiooni selles valdkonnas säilitada.

13:16 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Küsimus on Urmas Kruusel. Palun!

13:17 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud Mart Helme! Kindlasti on üks demokraatia aluspõhimõtte väljendusi ka see saal, kus rahva valitud saadikud teostavad rahva esindatust ja viivad ellu väga olulisi otsuseid. Uue koosseisu esimesel istungil me märkasime, et parlamendi uus liige Ruuben Kaalep näitas väga selgelt vastuolulist käemärki, mida üle maailma mõistetakse väga sageli valge rassi ülemvõimu märgina. Kui valitsusliikmed ametisse astusid, siis lausa kaks ministrit kasutasid sedasama märki. Eile külastas meid väga vastuoluline poliitik Euroopast Le Pen, kelle seotus venemeelsusega on tema kodumaal väga ilmne ja arusaadav, aga tuleb välja, et teie seda siin Eestis ei mõista. Ruuben Kaalep tegi temaga eile selfi, näidates samasugust käemärki, ja nüüd on selgunud, et kui Le Pen kodumaale tagasi jõudis, siis küsiti ta käest, kas ta on ikka aru saanud, mida ta demonstreerib. Peale seda, kui tema käest seda küsiti, palus ta selle pildi ära koristada. Kas te vähemalt nüüd mõistate ja saate aru, mismoodi võib ühiskonda lõhestada ja häirida selliste märkide kasutamine selles kohas, kus on koos rahva valitud inimesed? Kas te tunnistate, et see läks üle piiri ja see oli väga halb nali? Ma väga loodan, et te nägite esmaspäeval rahvusringhäälingus ka mošcetulistajast tehtud filmi ja mõtlesite selle üle järele.

13:19 Siseminister Mart Helme

Aitäh! Ei mõista, ei tunnista, ei palu vabandust, ei lase liberaalidel endale ette kirjutada, mida tohib ja mida ei tohi. See on teie tõlgendus aastakümneid kasutusel olnud OK-märgist, see on teie perverteeritud tõlgendus aastakümneid kasutusel olnud OK-märgist. Ei tunnista, ei lase endale dikteerida, ei lase ennast tsenseerida. Unustage ära! Selge?

13:19 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

10. 13:19 Siseministri haldusalas toimuv

13:19 Esimees Henn Põlluaas

Läheme järgmise küsimuse juurde, mille esitab siseminister Mart Helmele Yoko Alender. Palun!

13:19 Yoko Alender

Aitäh, hea koosoleku juhataja! Hea Mart Helme peaministri ametis! Küsimus puudutab lähisuhtevägivalda, see kuulub samuti teie kui siseministri haldusalasse. Ühe teie erakonna ministrikandidaadi väidetavate tegude tõttu tuli see teema taas kord väga valusalt Eesti avalikkuse ette. See, et need asjad tulevad avalikkuse ette, on väga oluline ja iga sõna, mis selles protsessis öeldakse,

eriti valitsusliikmete poolt, on ülioluline. Seda on kinnitanud ka teie haldusallas töötavad spetsialistid. Ma arvan, et ka neile oleks olnud väga oluline kuulda teie suust neid sõnu, seda hukkamõistu, et igasugune vägivald, ka lähisuhtevägivald on täiesti lubamatu. Seda me teie kui siseministri suust ei ole kuulnud. Täna te olete peaministri ametis. Ma arvan, et võib-olla kõige enam on seda hukkamõistu vaja kuulda nendel naistel, kes ei ole veel leidnud tuge, kes ei ole veel leidnud seda jõudu, et tulla oma murega kellegi juurde ja rääkida. Kas te täna mõistate lähisuhtevägivalla üheselt ja selgelt hukka?

13:21 Siseminister Mart Helme

Vabandust, ma olen selle alati hukka mõistnud. See on iseenesestmõistetav, et lähisuhtevägivalda nagu ka muud vägivalda ei saa käsitleda teisiti kui ainult hukkamõistu seisukohast. Mis puutub sellesse, kas me püüame igati abistada nii lähisuhte- kui ka muu vägivalla all kannatajaid, siis jaa. Eelmisel aastal andsime oma katuserahast 100 000 eurot naiste varjupaikade toetuseks, kompenseerimaks seda, mille üks varasem valitsus oli nendelt ära võtnud. Nii et me oleme tegudega näidanud, et me võitleme lähisuhtevägivalla vastu ja püüame selle ohvreid aidata.

13:22 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Täpsustav küsimus, Yoko Alender, palun!

13:22 Yoko Alender

Aitäh, hea koosoleku juhataja! Hea Mart Helme! Rääkisite ühele eelmisele küsimusele vastates oma soojadest sidemetest Varro Vooglaiu ja tema juhitava sihtasutuse ning nende maailmavaatega. Selle sihtasutuse esindaja on öelnud ja ka teie ise olete kahetsusväärset maininud, et seda teemat, mis oli õhus, saab käsitleda peresisese asjana. Kas te olete jätkuvalt seisukohal, et lähisuhtevägivald on peresisene asi?

13:22 Siseminister Mart Helme

Ma ei mäleta, et ma oleksin midagi niisugust öelnud, aga põhimõtteliselt on see loomulikult peresisene asi. Küsimus on selles, et seda ei saa ka peresisese asjana tolereerida. Loomulikult on see peresisene asi, aga peresisene asi peab ühel hetkel muutuma selliseks asjaks, et see on ka ühiskonna asi. Kui te küsite, kas Siseministeerium selle küsimusega tegeleb, siis jah, politseijuhiga kohtusime alles mõni päev tagasi, muu hulgas oli kõne all see teema.

Mulle jääb täiesti arusaamatuks, miks kogu aeg püütakse ja miks just eelkõige Reformierakond ja sotsid püüavad meile inkrimineerida mingisugust toksilist maskuliinsust. Nagu siin juba tsiteeriti, me pidavat olema rahuldumata mehed, kes vajavad tasuta bordelle. No kuulge, kaks juhtivat ajakirjanikku arutlevad sel teemal, et EKRE mehed on rahuldumata ja vajavad tasuta bordelle! Kui kaugele võib minna? Kas see ei ole mõnitamine? Kas see ei ole ebaväärikas käitumine? Kas see ei ole ebaväärikas süüdistamine? Mõelge nüüd ise! Siis te püüate meile külge kleepida mingit naistevastase vägivalla silti. Unustage ära! Meie armastame oma naisi, armastame oma tütreid, armastame oma miniaid, sügavalt armastame ja peame neist lugu. Lõpetage meie süüdistamine selles! Lõpetage!

13:24 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Viimane küsimus sellel teemal on Liina Kersnal. Palun!

13:24 Liina Kersna

Aitäh! Ma kõigepealt lükkan ümber ühe valeväite, mida te olete korduvalt kasutanud. Sel aastal on naiste varjupaikade rahastamine läbi aegade kõige suurem, naiste varjupaikad saavad esimest korda oma tegevuseks ühe miljoni. Nii et väide, nagu kusagil oleks naiste varjupaikade rahastust vähendatud, ei vasta lihtsalt tõele. Veel neli aastat tagasi oli naiste varjupaikade rahastamine 500 000 eurot. Aga mitte selle kohta ei tahtnud ma küsida.

Te oma esimesel valitsuse pressikonverentsil ütlesite, et teie arvates on õõvastav ja vastuvõetamatu, et mingisugused lastekaitsjad sekkuvad pere siseasjadesse. Nüüd te olete olnud minister kauem ja ma loodan, et teid on briifitud, mis on lastekaitsjate ülesanne ja eriti veel juhtude korral, kui on lähisuhtevägivalla kahtlus. Minu küsimus ongi: kas teid on briifitud sel teemal, millised on lastekaitsjate ülesanded ja millised traumad võivad olla lähisuhtevägivalla korral ka lastel?

13:25 Siseminister Mart Helme

Aitäh! Ma ei tea, mis nimetus nendel asutustel oli, kellele me katuserahast 100 000 eurot andsime, võib-olla olid need mingid tugikeskused, võib-olla ma kasutasin vale väljendit, ma ei oska öelda. Igatahes on fakt see, et me oleme neid praktiliselt aidanud ja see peaks olema ka siiski mingisugune – teie arvates on see võib-olla väga vähe maksev, aga siiski – kinnitus selle kohta, et me hoolime inimestest. Teiseks, mis puutub lastesse, siis ma elasin aastaid majas, mille ühes tiivas oli laste varjupaik. Kui need lapsed sinna tulid, siis ma nägin, mis nad üle olid elanud, kuidas nad kannatasid, kuidas nii mõnigi nendest halvale teele sattus. Nii et mulle on see kõik väga-väga selge. Küll ei saa ma olla nõus sellega, et ajaleheartikli peale ilmuvad ühe niigi frustreritud perekonna ukse taha lastekaitsjad, kes hakkavad sisuliselt psühhoterrorit kasutama, selleks et mingit tunnistust välja pressida. Nii olen ma vähemalt kuulnud ja ma ei saa seda heaks kiita. Küll on loomulikult ülimalt vajalik lastele turvatunde, neile psühholoogilise nõustamise ja mille kõige pakkumine, sest me teame väga hästi, et meil on liiga palju katkiseid perekondi või paarisuhteid või mida iganes.

13:26 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse arutelu.

11. 13:26 Valitsuse ühtne poliitiline liin

13:27 Esimees Henn Põlluaas

Järgmisena on võimalik Sven Mikseril esitada küsimus siseminister Mart Helmele. Palun!

13:27 Sven Mikser

Aitäh! Härra Helme! Vaadates teie emotsionaalselt üleskõetud esitust, võin teile kinnitada, et mingit toksilist maskuliinsust või üldse eriti mingit maskuliinsust selle põhjal, mida me näeme, me teile kindlasti ei inkrimineeri, võite olla rahulik, ja kui te olete väsinud, võite puhata. Aga jätkuks Urmas Kruuse küsimusele või õieti teie vastusele tahan öelda, et Marine Le Pen, teie sõber, siiski lasi Prantsuse liberaalidel endale üht koma teist ette kirjutada ja eemaldas selle küsitava käemärgiga foto ning andis ka selgitusi, et kui ta teadnuks, mida see tähendab, siis ta kindlasti sellist fotot ei oleks endast teha ega eksponeerida lasknud. Siiski ei muuda ka see olematuks tõsiasja, et Marine Le Pen on mitmel puhul ja mitme teema kohta esinenud seisukohtadega, mis on otseselt vastuolus Eesti julgeolekuhuvidega. Selles valguses tahaks jah/ei-vastust küsimusele, kas peaminister Jüri Ratas ja/või välisminister Urmas Reinsalu on enne Marine Le Peni visiiti teie poole pöördunud ja palunud või soovitanud teil ja teistel EKRE ministritel Marine Le Peniga mitte kohtuda või ei ole Jüri Ratas ega Urmas Reinsalu midagi sellist teinud?

13:28 Siseminister Mart Helme

Aitäh! Ei, sellist palvet ei ole meile keegi esitanud, see palve oleks ennekuulmatu ja selle palve me lükkaksime ka kohe kategooriliselt tagasi. Keegi ei dikteeri meile, kellega me vabas riigis kohtume. Marine Le Pen ei ole kriminaalkurjategija, kellele peaks tegema mingisuguseid sissesõidutakistusi, nagu on meie ajakirjanduses spekuleeritud, et teda ei tohiks üldse Eestisse lasta. Ta on selle Euroopa kodanik, kus veel kehtivad mingis ulatuses demokraatlikud õigused ja vabadused. Nii et ma ei saa üldse kogu sellest ažiotaazist aru. See on lihtsalt mõistetamatu. Mis puutub sellesse käemärki ja pildi ärakoristamisse, siis siin me näemegi, kui kaugele on juba jõudnud Lääne-Euroopa pehmostumine. Ma loodan, et Eesti ei muutu mitte kunagi niisuguseks pehmostunud riigiks, kus inimesed ise sisemiselt endale mingeid asju keelavad. Ei ole tarvis endale sisemiselt tsensuuri kehtestada ja hakata keelama asju, mis on täiesti iseenesestmõistetavad. See käemärk ei ole mingi valge rassi ülemvõimu märk, see käemärk on OK-märk. Aga kui te tahate jällegi meile kaudselt inkrimineerida mingisuguseid rassistlike motiive, siis ma ütlen teile midagi. Ma ütlen teile, et kui eestlased oleksid nahavärvilt mustad, siis võitleksin ma nende õiguste, suveräänsuse ja rahvusriikluse eest niisama kirglikult nagu eestlaste eest, kes praegu ei ole veel mustad, vaid on endiselt valged.

13:30 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Täpsustav küsimus, Sven Mikser.

13:30 Sven Mikser

Võib-olla, härra Helme, te peaksite loobuma täiendavalt selgitamast neid mõtteid, seisukohti ja žeste, mida neid tundlikke teemasid käsitledes olete teie ise ja on teie kolleegid EKRE-st väljendanud või kasutanud, sest enamasti teevad need selgitused asja hullemaks. Aga miks ma küsisin teilt peaministri ja välisministri soovitude kohta? Põhjus on see, et mitmed teie koalitsioonikaaslasel on avaldanud mõtteid teie sõbra külaskäigu kohta. Näiteks on üks Isamaa erakonna liige oma blogipostituses kirjutanud: "Aga ka meie ei kavatse muutuda, kiites EKRE viguritele ja tempudele takka või kas või häbelikult nendest vaikida. Eriti aga ei kavatse me vaikida siis, kui EKRE sõnad ja teod võivad kujutada meie julgeolekule ja suveräänsusele potentsiaalset ohtu – unustage ära!" Selles valguses, kuna teie koalitsioonipartnerid ei ole otse teie poole pöördunud ega esitanud soovitusi või palveid mitte kohtuda, küsin ma teilt, kas valitsuse välispoliitiline liin on ühtne ning teie ja teiste EKRE ministrite kohtumine Marine Le Peniga on selle valitsuse ühtse välispoliitilise joonega täielikult kooskõlas.

13:31 Siseminister Mart Helme

Jah, see on valitsuse välispoliitilise joonega täiesti kooskõlas, sest me elame vabas Euroopas, kus on esialgu mõttevabadus, poliitiliste otsuste, poliitiliste veendumuste ja parteiliste eelistuste vabadus. Seda ei ole veel ühelgi Euroopa riigi kodanikult ära võetud ja seetõttu on meil Eesti kodanikena vabadus kohtuda oma osalise mõttekaaslasega, kes on Prantsusmaa kodanik. Ma ei saa, veel kord, aru sellest paanilisest (kuidas ma nüüd viisakamalt ütlen?) arutelust (hea küll, ütleme siis niimoodi) Eesti julgeoleku kahjustamise üle. Milles seisneb Eesti julgeoleku kahjustamine? Kas me oleme NATO põhja lasknud? Kas me oleme Euroopa Liidu põhja lasknud? Kas me oleme liitlasväed Eestist ära saatnud? Milles see seisneb? Mitte milleski. Vastupidi. See, et paari siin saalis viibiva erakonna inimesed kasutavad oma sidemeid, selleks et omaenda riiki ja üht valitsuskoalitsioonierakonda välismeedias laimata, on Eesti julgeoleku ja Eesti maine kahjustamine. Mitte see, et meie erakond kuulub valitsusse. See ei kahjusta Eesti julgeolekut ega ka mitte Eesti mainet. Eesti mainet kahjustab kaotajate võimetus kaotusega leppida.

13:33 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Küsimise võimalus on Jürgen Ligil. Palun!

13:33 Jürgen Ligi

Aitäh! Härra Helme! Mina ka ei nimeta Le Peni kriminaalkurjategijaks, küll aga ma ütleks, et teie suhtumine teemasse on kriminaalne. Te upitate ja toetate inimest, kes tahab teha NATO-st sisuliselt mingisuguse politsei, kes ei pea prioriteediks artiklit 5 ja kellele kiidavad takka Jaak Madison ja teised iga kord, kui ta ütleb, et meil on teised prioriteedid, ja tema prioriteet on tegelikult liitlassuhete lõhkumine eri vormis. Aga kuna teie ei tee vahet sise- ega välispoliitikal, siis ma küsin siseturvalisuse kohta edasi. See on teie profession, kõik see on üks julgeolekuteema, Le Peni otseselt ei puuduta, aga teid küll. Loen ette ühe tsitaadi: "Võin tuua konkreetse näite otse elust. Igapäevane probleem on perevägivald, mille kohta on prokuratuur võtnud seisukoha, mis on omakorda edastatud politseile, et selle suhtes menetlusi ei alustata. Põhjendus on erinevaid: kas öeldakse, et ei soovitud perekonnaellu tungida, või tuuakse põhjendus, et tihti soovivad kannatanud, tavaliselt naisterahvad, hiljem menetlust lõpetada. Samas lähtutakse vägivalda puhul eeldusest, et peab olema alus arvata, et ähvardaja viib oma ähvarduse täide, ta on seda kas varem teinud või on juba asunud selle nimel tegutsema." Seda juttu, mis on täiesti vastuolus partei liiniga ja teie korduvate sõnavõttudega ka täna, rääkis teie erakonna uus minister Kert Kingo siin mõni kuu tagasi. Tuleb eeldada, et koduvägivald on reaalsus, ja sellest lähtudes suhtuda nii tunnistajatesse kui ka potentsiaalsetesse kannatanutesse, isegi kui nad ei taha asjast avalikult rääkida. Kui te muudest lõhedest ei taha rääkida, siis kuidas te seda lõhet seletate?

13:35 Siseminister Mart Helme

Aitäh! Ma ei tea, kui mitmes kord ma pean ütleva, et palun ärge inkrimineerige meile mingit perevägivalda toetavat seisukohta. Seda ei ole. Küll on Kert Kingo jurist ja teeb väga hästi vahet propagandal, mida teete teie siin saalis praegu, ja reaalsusel, mis põhineb faktidel. On täiesti selge, et

kedagi ei saa hukka mõista enne, kui on olemas faktiline tõestus, ja faktiline tõestus, kui see kohtusse jõuab, vajab tõendusmaterjali. See on selle asja mõte. Muidu me võiksime ju hakata kõiki milleski süüdi mõistma. Miski ei meeldi teie juures – mõistame süüdi. Kannate vale pintsakut – olete süüdi selles, et olete vale värvi pintsaku selga pannud. Ei ole vaja muuta iga, tihtipeale ka kontekstist väljakistud seisukohta kohe poliitiliseks rünnakuks, süüdistuseks, ažiotaadžiks. Ma saan aru, et siin saalis on see teatud määral paratamatu, aga siiski võiks piiri pidada. Keegi ei ole selle sõnavõtuga toetanud perevägivalda, vaid on, vastupidi, räägitud sellest, kui raske on seda tõestada ning kui raske ja vähkkasvajalikult siirdeid ajav probleem see on. Kui te nüüd deduktiivset meetodit kasutate, siis te saate sellest tsitaadist aru just nii, aga mitte nii, et see on kuidagi perevägivalda toetav ja heaks kiitev seisukoht. Seda see kindlasti ei ole.

13:36 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

12. 13:36 Süvariik

13:36 Esimees Henn Põlluaas

Läheme järgmise küsimuse juurde, mille esitab Maris Lauri siseminister Mart Helmele. Palun!

13:36 Maris Lauri

Aitäh! Mul on ikkagi küsimus härra Helmele, kes on peaministri ülesannetes. Te olete väga palju rääkinud sellest, mis on süvariik, aga minult küsivad inimesed, sh minu valijad, et mis asi see on. Mina päris täpselt aru ei ole saanud. Õnneks te siin ühele varasemale küsimusele vastasite, pilt sai natukene selgemaks, aga ainult mõneti. Minule ja väga paljudele teistelegi on jäänud ikkagi mulje, et teie arvates on ka Eestis see süvariik olemas. Teatavasti Eestis eriteenistusi ei ole, meil on julgeolekuasutused. Kas teie määratlus on ebakorrektnene või käib see Eesti kohta kuidagi teistmoodi?

13:37 Siseminister Mart Helme

Aitäh! See on väga hea küsimus ja ma annan sellele küsimusele veel parema vastuse. Vastus seisneb selles, et tõmbame nüüd paralleeli e-valimistega. Me tahame selgusele jõuda, kas süvariik Eestis eksisteerib või ei eksisteeri. Selleks tahame me tugevdada julgeolekuasutuste kontrolli Riigikogus, selleks tahan ma oma kohtumistel ja läbirääkimistel ka meie julgeolekuasutuste juhtidega jõuda selgusele, mida nad täpselt teevad. Mul on võimalik pilti selgemaks saada ka praegu eelarve kujundamisel, sest kui meilt tahetakse raha saada, siis peab ka ütleva, mille jaoks seda raha tahetakse. Selle tegevuse käigus me jõuame selgusele – nii nagu ka e-valimiste puhul, et kas need on turvalised või ei ole turvalised –, kas on süvariik või ei ole süvariik. See on vastus.

13:38 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Täpsustav küsimus, Maris Lauri, palun!

13:38 Maris Lauri

Aitäh! Ma sain teie vastusest aru, et te tõmbate võrdusmärgi eriteenistuste ja julgeolekuasutuste vahele. Nii, hästi. Ma sain praegu vastusest aru, et te ei ole päris kindel, kas Eestis on süvariik või ei ole. Varem olete te rääkinud väga kindlas kõneviisis ja ka väga paljud teie erakonnakaaslased on rääkinud kindlas kõneviisis, et süvariik on olemas. Kui süvariik on olemas, siis ilmselt keegi seda süvariiki juhib. Nagu me teame, julgeolekuasutuste juhtkonnad määratakse Eestis Vabariigi Valitsuse määrusega, need asutused ise on põhiseaduse kohaselt moodustatud seadustega, Riigikogu osa on siin kontroll. Mul on küsimus: kes teie arvates siis seda süvariiki juhivad?

13:39 Siseminister Mart Helme

Jah, ma vastasin eelmisele küsimusele, et me tahame selgusele jõuda, kas see eksisteerib või ei eksisteeri ja kui eksisteerib, siis kuidas seda kasutatakse. Kui me jõuame selgusele, et seda ei ole, siis me oleme väga rahul. Kui me jõuame selgusele, et see on, siis tuleb sellele piir ette panna.

13:40 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Selle teema viimane küsimus, Jürgen Ligi, palun!

13:40 Jürgen Ligi

Aitäh! Pean tunnistama, et te ei vastanud mu eelmisele küsimusele Kert Kingo tsitaadi kohta. Kert Kingo asus just vägivaldaohvrite või väidetavate ohvrite kaitsele ja tema jutt oli täpselt vastuolus teie jutuga, kui te ründasite tunnistajaid ja kõiki, kes on vägivallast rääkinud, ja õigustasite üht inimest selle tõttu, et ta on teile sobiv parteilane.

Aga nüüd süvariigi teemal. Teiselt poolt käis Kert Kingo siin sügisel ka süvariigist rääkimas. Teie esitasite talle eks-ju-küsimusi, tema vastas, et jaa, vaieldamatult. Need süvariigi elemendid, mis mulle kiiresti meelde tulevad, olid eelkõige prokuratuur, ajakirjandus, politsei. Kert Kingo ütles kenasti, et jah, tõepoolest, täpselt nii, nagu te küsite. Teilt leiab huvitavaid tsitaate infiltreerunud reeturite kohta eri struktuurides ning need ei ole olnud sellised pehmod ja närvilised vastused nagu täna, need on olnud ikkagi sellised mehised, EKRE parimas stiilis: igal pool on reeturid. Te olete nüüd tükk aega ametis olnud. Kui kaua te neid reetureid kannatate seal ja millised te olete tuvastanud? Te olete nimetanud Elmar Vaherit ja nimetanud sõnavõttudes ka peaprokuröri. Kui kaugel te nüüd oma paljastamisest olete, millal me nendest tulemustest teada saame?

13:41 Siseminister Mart Helme

Vaat seda ei oska ma teile ennustada, mis tulevik toob. Ja ma ei ole üldse närviline ja ma ei ole üldse ebakindel oma vastustes. Ma olen kaks korda öelnud, mis on minu seisukoht siseministrina praegu selles küsimuses, ja töö nende institutsioonidega selle väljaselgitamiseks, mida nad teevad ja mida nad ei tee, käib. Tulemused saavad ühel hetkel avalikuks.

13:42 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

13. 13:42 Aktsiisipoliitika

13:42 Esimees Henn Põlluaas

Järgmisena on Aivar Sõerdil küsimus siseminister Mart Helmele. Palun!

13:42 Aivar Sõerd

Austatud juhataja! Austatud minister! Seda aktsiisipoliitika teemat me eelmistes punktides käsitlesime ja mõningal määral oleme seda teemat täna siin avanud. Ma pean tunnistama, et ma olen eelmistest vastustest natukene üllatunud, sest ma olen aru saanud, et ikkagi mitmel erakonnal on huvi piirikaubandust tõrjuda ja üheks meetmeks võiks olla aktsiisilangevus. Selles eelnõus, mille meie 2. mail menetlusse andsime ja mille kohta valitsus ei ole kahe nädala jooksul veel seisukohta võtnud, me pakume aktsiisilangevust piirikaubanduse tõrjumise meetmena. Teiseks pakume lahendust, et määrade erinevus Läti määradest ei tohiks olla väga suur, vahe peaks olema selline, et kaoks majanduslik huvi sinna sõita. Kolmandaks, nende määrade väljapakkumisel me kasutasime KPMG analüüsi. Rahandusminister on öelnud, et sõltumata sellest, et selle eelnõu algatas opositsioon, väärivad see toetamist. Teie ütlesite täna, et see ikkagi ei ole päris see, mis vaja on. Kas ma saan õigesti aru, et te siseministrina jätate sellele eelnõule heakskiidu andmata? Kui te jätate heakskiidu andmata, kas te siis ikkagi põhjendate, mis seal valesti on? Aktsiisiteemat arutasite te eile ka valitsuskabinetis.

13:44 Siseminister Mart Helme

Aitäh! Jah, me arutasime, aga ei ole jõudnud veel lõplikule kokkuleppele. Seni, kuni me ei ole jõudnud omavahel lõplikule kokkuleppele, ei kooskõlasta me ka teie eelnõu ega langeta lõplikku otsust. Aga see aeg, millal see kõik kätte jõuab, on käega katsuda. Nii et kannatust!

13:44 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Aivar Sõerd, täpsustav küsimus.

13:44 Aivar Sõerd

Huvist asja vastu ja tulenevalt eilsetest arengutest ma ikkagi natuke oma küsimust täpsustan. Tõepoolest, nagu saame lugeda tänasest ajalehest Eesti Päevaleht, majandusminister eile ütles, et ta tahab väga näha rahandusministri arvutusi. Rahandusminister pani oma arvutused eile valitsuskabineti nõupidamisel lauale. Aga nagu ma olen aru saanud sellest informatsioonist, mis on meediale antud, te siiski kokkuleppele ei jõudnud. Mis seal ministri arvutustes siis oli, mis ei andnud võimalust kokkuleppele jõuda? Rääkige natukene sellest eilsest arutelust ja sellest, miks te eile kokkuleppele ei jõudnud.

13:45 Siseminister Mart Helme

Ma kujutan ette, et Eesti Päevalehe informatsioon oli mõnevõrra vananenud, võib-olla oli võetud mingi kommentaar enne, kui need numbrid laua peale pandi. Lõplikult ei ole kokkuleppele jõutud selles, kui suurel määral tuleks langetada lahja alkoholi aktsiisi, kui suurel määral tuleks langetada kange alkoholi aktsiisi ja missugune peaks olema nende kahe aktsiisi vahe. See on veel lõplikult kokku leppimata ja seetõttu ei saa me praegu ka öelda, et me oleme käed lõõnud.

13:46 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Järgmine küsimus samal teemal on võimalik esitada Riina Sikkutil. Palun!

13:46 Riina Sikkut

Aitäh, hea juhataja! Hea Mart Helme! Tegelikult juba Urmas Kruusele aktsiisiteemal vastates peegeldas teie vastus seda, et alkoholiaktsiisi langetamise tõttu kasvava laekumise abil oleks võimalik erakorraline pensionitõus. Mul on tunne, et nii nagu te ei omista tähtsust sõnadele, nii te võib-olla ei omista tähtsust ka numbritele. Kas te kujutate ette, kui palju peab aktsiisilaekumine kasvama, et näiteks 10-eurone erakorraline pensionitõus võimalik oleks? See on küsimuse üks pool.

Aga Aivar Sõerd juba väljendas üllatust, et teie vastused peegeldavad seda, et te tõesti ei mõista küsimusi lastekaitsete töö, lähisuhtevägivalla olemuse, ajakirjanduse rolli, riigi välispoliitilise kursi tähtsuse või e-valimiste usaldusväarsuse kohta, täpselt samamoodi selle kohta, mis on ühes või teises rollis sobiv või mitte. Näiteks vaadake siia! See siin on pikkpeeter, see asub nimetissõrme ja nimetamatsi vahel. Aga teie viidatud globalistlik, liberaalne läänemaailm on andnud sellele žestile teistsuguse tähenduse. Tõesti, minu lapsed seda tähendust ei tea. Nende jaoks võib pikkpeeter olla pikkpeeter, me ei saa sellest mitte midagi muud välja lugeda, aga sellise žesti tegemine valitsusliikme suhtes oleks minu poolt äärmiselt ebaviisakas. Kui ma seda žesti ei tee, ei ole tegemist enesetsensuuriga, see on elementaarne viisakus, see on kokkulepitud reeglite ja tähenduste austamine. Tähendused võivad aja jooksul muutuda. Mul on tunne, et te ei saa sellest aru, ja sellest on väga kahju. Ma loodan, et te soovite oma rolli edaspidi paremini täita ja ka meie küsimustele sisukamaid vastuseid anda. Kas see ootus on õigustatud?

13:48 Siseminister Mart Helme

Oma arvates olen ma siin täiesti sisulisi vastuseid andnud. Kui kellelegi on midagi arusaamatuks jäänud, siis on muidugi kahju. Mis puutub sellesse, et mingisugused inimesed on mingisuguses märgis kokku leppinud, siis vaat mina nende inimeste hulka ei kuulu, kes on selles kokku leppinud, ja mina sellest kokkuleppesest kinni ei pea. Kui liberaalid on kokku leppinud, et mingisugune käeliigutus tähendab midagi, siis noh, mina ei ole liberaal, minu arvates see seda ei tähenda. Minu arvates tähendab see head tuju. Meie oleme konservatiivide poolel kokku leppinud, et see on hea tuju märk. Kui teie olete kokku leppinud milleski muus, siis see on lihtsalt kahe maailmavaate konflikt ja nii lihtne see ongi. Mis puutub sellesse, et ma ei sobi ministriks, siis vastupidi, ma sobin liiga hästi ministriks, sest ma teen asju teistmoodi, ma ei tiksus lihtsalt ministrina. Me nägime mitmetes eelmistes valitsustes, et inimesed lihtsalt tiksusid ministrina: väga tore, istun autosse, mind sõidutatakse, tulen koosolekule, loen ametnike materjali ette. Jaa, ma tunnistan, ma ei ole kahe nädala jooksul veel kõiki oma haldusala või valdusala asju täiesti selgeks saanud, aga ma tegelen sellega päevast päeva, pikkade tundide jooksul. Mis puutub sellesse, et mina ei saavat aru Eesti välispoliitikast, siis vabandust, ma olen üks väheseid

inimesi üldse Eestis, kes välispoliitikast aru saab, üks väga väheseid inimesi, kes saab aru geopoliitikast, üks väga väheseid inimesi, kellel on diplomaadikogemus ja kes teab, et maailm ei ole täna enam see, mis ta oli 10 aastat tagasi, 20 aastat tagasi või 50 aastat tagasi. Enamik siin saalis elab mingisuguses üleilmses maailmas. Seda maailma ei ole enam olemas. Ärgake üles, inimesed, ärgake üles! See siin on teine maailm. Te ei saa sellest aru, ma pean teid šokiteraapiaga äratama. Šokiteraapia ongi meie erakonna üks viise Eesti stagnatsioonist välja tuua. Ma teen seda iga päev, praegu siin ka.

13:50 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

14. 13:50 Eesti Vabariigi territooriumi praegu okupeeritud osas sündinud isikute passides märgitud sünnikoht

13:50 Esimees Henn Põlluaas

Järgmine küsimus on Jaak Madisonil siseminister Mart Helmele. Palun!

13:50 Jaak Madison

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Hea siseminister! Seda teemat, mille kohta ma küsin, on siin infotunnis käsitletud ka varem. Nimelt on viimaste aastate jooksul vahel tulnud ette, et minu poole on pöördunud isikud, kes on sündinud 1920. ja 1930. aastatel Petserimaal, Setumaal, nendel aladel, mis olid siis Eesti Vabariigi kontrolli all. Nende põhiline mure on see, et kui nad lähevad dokumenti vahetama, saama uut Eesti Vabariigi passi, siis on nende sünnikohaks märgitud Venemaa, kuigi me teame, et need alad on ebaseaduslikult Venemaa külge annekteeritud ja nende inimeste sünnikoht on siiski ju Eesti Vabariik. Niikaua, kui neid alasid ei ole vabatahtlikult Venemaale loovutatud – mida me üritame ju iga hinna eest vältida –, peaks siiski olema nende sünnikohaks märgitud Eesti, mitte Venemaa. Eelmise valitsuse ajal oli see poliitika, et igal juhul märgitakse sünnikohaks see riik, kes mingeid maa-alasid kontrollib. Kas Siseministeriumi tööplaani jõuab see küsimus, et edaspidi hakatakse passides märkima sünnikohaks Eesti Vabariik, kuna need isikud on sündinud Eestis, aladel, mis kuuluvad Eestile?

13:52 Siseminister Mart Helme

Praegune praktika põhineb Vabariigi Valitsuse 2015. aasta 8. augusti määrusel, mis on võtnud sünnikoha määramisel aluseks Eesti Vabariigi ja Venemaa Föderatsiooni vahelise kontrolljoone. Me teame väga hästi, et Eesti riigi järjepidevuse seisukohast ei ole see korrektne. See on, kuidas öelda, bürokraatlikult oma elu lihtsaks tegemine. Selle teema peaks tõstatama. Kuna juba 2005. aastast alates on olnud praktika, et sünnikoha märkimisel arvestatakse, et see territoorium on teise riigi kontrolli all, siis siit ongi tulenenud see, et formaaljuriidiliselt Eesti Vabariigi territooriumil, teisel pool kontrolljoont sündinud inimeste sünnikohaks märgitakse Venemaa Föderatsioon. See ei ole korrektne. Sünnikohana peaks olema märgitud Eesti Vabariik, võib-olla sulgudes või täiendusena võiks olla lisatud, et praegu on see Venemaa Föderatsiooni kontrolli all. See oleks meie riigi juriidilise järjepidevuse seisukohast korrektne. Aga hetkeseisuga ei ole seesuguste ümberkorralduste tegemine Vabariigi Valitsuse päevakorras. Selleks on vaja uut juriidilist initsiatiivi.

13:53 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Täpsustav küsimus, Jaak Madison, palun!

13:53 Jaak Madison

Suur tänu! Ma jätkan sarnase teemaga, mis haakub meie õigusliku järjepidevusega ja meie kodanike kohtlemisega nende õige sünnikoha järgi. Nimelt on viimastel aegadel tõstatunud Eesti välispoliitika ja välispoliitilise kursi küsimus. Teatavasti on ka ametisolev valitsus rõhutanud, et Eesti välispoliitiline kursus on orienteeritud peale liitlussuhetele NATO ja Ameerika Ühendriikidega, samuti meie naabrite Poola, Läti, Leedu ja Soomega. Kuidas teie hetkel peaministri asetäitjana siin infotunnis suhtute sellesse, et väga mõjukad Eesti poliitikud on korduvalt sõnades suunda muutnud? Nimelt, me räägime headest

suhetest Ameerika Ühendriikidega, aga alles 2016. aastal mõnitati täiesti avalikult, sõnu valimata ühte kandidaati, kes mõne inimese õnnetuseks sai presidendiks, aga jätkab head koostööd NATO ja ka Eesti Vabariigiga. Ka näiteks see, et kui Venemaa 2008. aastal teostas sõjalist rünnet Gruusia vastu ja okupeeris alasid, siis kaks-kolm aastat hiljem õigustas toonane välisminister Urmas Paet ettepanekut kehtestada viisavabadus Venemaa ja Euroopa Liidu vahel, mis näiteks Läti presidendi 2010. aasta detsembris öeldu kohaselt olevat otsustatud Euroopa Liidu tasemel, kus Eestil ja Lätil polevatki midagi öelda. Kuidas te suhtute sellesse, kui ühel päeval räägitakse üht ja teisel päeval teist? Kas te peaministri asetäitjana näete sellises tegevuses ohtu Eesti julgeolekule ja välispoliitikale, mis võib nõrgestada meie suhteid väga oluliste liitlastega?

13:55 Siseminister Mart Helme

Aitäh! Siin me näemegi seda, mida me oleme nii opositsioonis olles kui ka praegu kritiseerinud: see on meie välispoliitika selgrootus, see on põhimõte, et kust tuul, sealt meel. Kui Saksamaal riigijuhid ütlevad, et nüüd me hakkame Venemaaga viisavabadust tegema, siis meie hüüame kohe, et jah, hurraa, teeme viisavabaduse. Kui seal öeldakse, et ei, nüüd me kehtestame sanktsioonid, siis meie karjume kohe, et jah, hurraa, nüüd me kehtestame sanktsioonid. See ongi see, mida meie kritiseerime. Iseseisev välispoliitiline vaade maailmale on see, mida esindame meie ja mida kritiseerivad meie oponentid, kui nad räägivad Marine Le Penist. Saame näha, sõbrad, mida te hakkate Marine Le Penist rääkima siis, kui ta Prantsusmaa presidendiks valitakse. Siis te teete hoopist teist juttu, teete hoopis teise näo, nii nagu tegite Donald Trumpi puhul. See on see selgrootuse kriitika, mida me oleme kogu aeg esindanud. Selgroogu oleme meie püüdnud kogu aeg näidata ja seda püütakse murda. Ka tänased küsimused siin saalis demonstreerivad ju väga selgelt ühte: EKRE, tunnistage tingimusteta kapitulatsiooni, ärge rääkige ausat juttu, ärge esindage oma seisukohti, kapituleeruge ja tulge üle meie retoorika peale, tehke ja rääkige täpselt seda, mida meie, mis on heaks kiidetud ja mille kohta ei tohi näidata teatud käemärki! Aga meie ütleme, et meie näitame OK-märki. Ma ei hakka teid praegu sellega küll provotseerima, aga ma näitan ikka seda OK-märki, sest me ei lase endale dikteerida mingisuguseid ideoloogilisi dogmasid ega piiranguid.

13:57 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Sellel teemal rohkem küsimusi ei ole, lõpetan selle küsimuse käsitlemise. Nüüd ilmub küsimus, ekraanil see enne ei paistnud. Meil veel mõni minut on, palun küsida võimalikult kiiresti, muidu saab lihtsalt aeg otsa. Hele Everaus, palun!

13:57 Hele Everaus

Suur aitäh, härra eesistuja! Suur aitäh, härra Mart Helme, täna siin vastamast! Teid kutsuti siia kui peaministri kohusetäitjat ja kui siseministrit ning sellele vastavad olid ka küsimused. Paraku ei peegeldanud teie vastused ei ühte ega teist rolli. Ma usun, et te vastasite kui Mart Helme – vähemalt mina olen sellest niimoodi aru saanud –, püüdes tõestada seda, et kõik need mõtted, mis on teie peas, on terved mõtted, et kõik need mõtted, mida te väljendate, on kohased. Kõik see võib olla ühele inimesele väga oluline ja sobiv oma pere keskel arutamiseks, aga täna te olete siin olnud peaministri ja siseministri kohustes ning vastanud küsimustele. Ma pean mitesobivaks, et võrreldakse ennast Donald Trumpiga. Kui te olete natukenegi tema kõnesid kuulnud, siis te teate, et need vahed on ääretult suured.

13:58 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Küsimus, palun!

13:58 Hele Everaus

Ma väga loodan, et edaspidi oleksid teie tegevus riigi valitsemisel ja ka vastused kantud vastutustundest, mitte enesekesksusest.

13:59 Siseminister Mart Helme

Aitäh! Vaadake, midagi ei ole teha, kui sa oled alfaisane ja värvikas isiksus, siis sa oled seda nii siseministrina kui ka peaministri kohusetäitjana.

13:59 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise. Rohkem küsimusi me ajanappuse tõttu käsitleda ei jõua. Aga ma panen teile, lugupeetud opositsiooni liikmed, südamele: te näete kõik, et meil on siin kolm valitsusliiget, kolm ministrit, palun ärge raisake ministrite tööaega sellega, et te lasete neil lihtsalt siin istuda, nii et nende muud tööülesanded jäävad täitmata. Aitäh kõikidele osalemast! Infotund on lõppenud.